ФИФІ ФЫМЫГЪЭПУД, ФИ ІЕЙ ФЫМЫГЪЭПЩКІУ

АДЫГЭ ПСАЛЪЭ

АДЫГСКОЕ СЛОВО

КЪБР-м И ПАРЛАМЕНТЫМРЭ ПРАВИТЕЛЬСТВЭМРЭ Я ГАЗЕТ ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КБР

1924 ГЪЭМ И МЭХЪУАУЭГЪУЭ МАЗЭМ И 1 ЛЪАНДЭРЭ КЪЫДОКІ

№103 (21.261) ● 2008 гъэм накъыгъэм (майм) и 29, махуэку ● Тхьэмахуэм тхуэ къыдокІ ● И уасэр соми 3-щ ● adyghe@mail.ru adyghepsale.ru

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Президентым 2006 гъэм бадзэуэгъуэм и 31-м къыдигъэкІа Указ №92-УП-м, 2007 гъэм мышлхьэІум и 6-м къыдигъэкІа Указ №52- УП-м къару ямыІэжу къэлъытэным и Іуэхукіэ

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Президентым и Указ

1. Къару ямыІэжу къэлъытэн:

«Къэрал финанс къэпщытэныгъэм и Іуэхуэхмкіэ ведомствоэм зэдай зэзыгъэІу советУ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Президентым и деж щыІэм теухуауэ»: Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Президентым 2006 гъэм бадзэуэгъуэм и 31-м къыдигъэкІа Указ №92-УП-м;

«Къэрал финанс къэпщытэныгъэм и Іуэхуэхмкіэ ведомствоэм зэдай зэзыгъэІу советУ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Президентым и деж щыІэм теухуа Положенэу, а комиссэм хэтэу Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Президентым 2006 гъэм бадзэуэгъуэм и 31-м къыдигъэкІа Указ №92-УП-мкІэ къищтхэм зэхъуэжьыныгъэхэр хэлъхьэным и Іуэхукіэ»: Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Президентым 2007 гъэм мышлхьэІум и 6-м къыдигъэкІа Указ №52-УП-м.

2. Мы Указым къару егъуэт Іэ щыщІэздза махуэм щегъэжьауэ.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Президент ЦЫАНОКЪУЭ Арсен

Налшык къалэ

2008 гъэм накъыгъэм и 12-м №54-УП

● КЪБР-м и Парламентым и Президиумым

Іуэхугъуэ щэщІым нэблагъэм хоплъэ

КЪБР-м и Парламентым и спикер Бечелов Ильяс республикэм законхэр къыдэзыгъэкІ и органым и Президиумым и зи чэзу зэІущІэр иригъэкІуэкІащ.

«КЪЭБЭРДЕЙ-Балъкъэр Республикэм и Парламентым и депутатым и удостоверенэмрэ бгъэхэІу дамыгъэмрэ ятеухуа Положенэм зэхъуэкІыныгъэхэр хэлъхьэным и Іуэхукіэ» КЪБР-м и Парламентым и унафэм и проектыр зэІущІэм къыщыхиІыхьащ Парламентым и лэжьыгъэр къызэгъэпэщынымкІэ, регламентымкІэ, депутат щэнхабзэмкІэ комитетым и унафэщІ **Махуэ Владимир**.

Законодательствомкіэ, къэрал уухуэныгъэмкіэ, щыпІэ самоуправленэм и Іуэхуэхмкіэ комитетым и унафэщІ **Абаз Руслан** къыхилъхьэри, зэІущІэм щыхэпІащ «КЪБР-м и Парламентым и депутатхэр хэхьным и Іуэхукіэ» КЪБР-м и законым и проектым.

А документхэм депутатхэр хэплъэн икІи хуащІ дагъуэхэр ягъэхъэзырым папщІэ КЪБР-м и Парламентым и депутатхэм хуагъэхащ.

ЗэІущІэм щытепсэлыхьащ Урысей Федерацэм и адрей субъектхэм я парламентархэм законхэр къыдэгъэкІыным теухуауэ кыІэта жэрдэм зыбжанэм. Абыхэм ящыщІу УФ-м Административнэ къуанщагъэхэмкІэ и кодексым, оперативно-къэтлъыхьэныгъэ лэжьыгъэм, муниципальнэ къулыкъум ятеухуа законхэм зэхъуэжьныгъэхэр хэлъхьэныкъо хуэунэтІа федеральнэ законопроектхэр. Ахэр зэІущІэм къыщыхилъхьащ Законодательствомкіэ, къэрал уухуэныгъэмкіэ, щыпІэ самоуправленэм и Іуэхуэхмкіэ комитетым.

(КІуэхыр 2-нэ нап).

2008 гъэм и ипэ мазищым Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм щыпсэун папщІэ цІыхум нэхъ мащІэ дыдэу иІэн хуей ахъшэр зыхуэдизыр социально-демографие гуп нэхъыщхьэхэм ятещІыхьауэ гъэувыным и Іуэхукіэ

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Правительствым и Унафэ

2008 гъэм мэлыжьыхьым и 29-м №90-ПП

«Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм щыпсэун папщІэ цІыхум нэхъ мащІэ дыдэу иІэн хуей ахъшэр зыхуэдизым и Іуэхукіэ» 2005 гъэм накъыгъэм и 18-м къащта Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Закон №30-РЗ-м ипкъ иткІэ, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Правительствэм **унафэ ещІ**:

2008 гъэм и ипэ мазищым Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм щыпсэун папщІэ цІыхум нэхъ мащІэ дыдэу иІэн хуей ахъшэр Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм Лэжьыгъэмрэ социальнэ зыужьыныгъэмкІэ и министерствэм къызэрихилъхьам тету гъэувын зы цІыхум тещІыхьауэ сом 3291-рэ, лэжьэгъуэ ныбжьым итхэм папщІэ сом 3492-рэ, пенсионерхэм папщІэ сом 2625-рэ, сабийхэм папщІэ сом 3198-рэ хъуэу.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Правительствэм и Унафэщ Іи к ъалэнхэр зыгъэзащІэ ЧЕЧЕНОВ Ануар

● «Адыгэ псалъэр» къыхъзох

Жьыми щІэми яйщ

ДИ АНЭДЭЛЪХУБЗЭМКІЭ республикэм къыщыдэкІ газет закъуэр сэ нэмыс куэд лъандэрэ си Іэпэгъуэщ. Абы махуэ къэс хьэщІэ лъапІэм хуэдэу сыпоплъэ, ди унагъуэм ныбжьыгъэ пэжу икІи чэнджэщгъуфІу диІэщ.

Газетым и напэкІуэцІхэм гъащІэм кьигъуэр упщІэ хуэдэм я жэуапхэр хэр къыщыдогъуэт. Абы къытехуэ тхыгъэхэм ди лъэпкъым кьикІуа гъуэгуанэ кІыхьым драгъэпхэж, нобэрей псэукІэм и зэхэлъыкІэхэм щыгъуазэ дыхуещІ, ди пщэдейм фыкІэ дыщегъэгугъ.

Газетыр и тепльэкІи кьиІэт Іуэхугъуэкіи ефІакІуэ зэпыІут, абы кьытехуэ тхыгъэхэм дыдахьэх. КьыдэкІыгъуэхэм кьыщыдогъуэт зэпышІагъэр хъуэмэным, щІалэгъуалэр гъэсэным, нэхъыжьхэ-нэхъыщІэ зэхущытыкІэхэм, нэгъуэщІ Іуэхугъуэхэмэ епха чэнджэщ щхьэпэхэр. Зи ныбжь хэкІуэта щІэджыкІуэхэр дехьэх «Исламым и нур» напэкІуэцІым.

«Адыгэ псалъэ» кьыдегъащІэ республикэм и политикэ, социально-экономикэ щытыкІэр зыхуэзэр, абы къищынэмыщІауи, ІэнатІэ ДИ ГАЗЕТЫМ зэрыстетащи, УФ-м и Жылагъуэ палатэм лъэпкъ зэхущытыкІэхэмрэ дин Іуэхуэхмкіэ и комитетымрэ КЪБР-м ЩІалэгъуалэ Іуэхуэхмрэ жьылагъуэ зэгъэхьэныгъэхэмкіэ и комитетымрэ кьыззэрагъэпэща, «ЩІалэгъуалэмрэ радикализмэмрэ» зыІфащ жьылагъуэ едэІуэныгъэхэр Налшык щекІуэкІащ.

Магдалинэ Марие и члисэр зэрахуэр УФ-м и Жылагъуэ палатэм хэтхэм ирагъэлъэгъуа нэужь, хьэщІэхэм я лэжьыгъэм щыщІадзащ Къэбэрдей-Балъкъэр къэрал университетым. ЕдэІуэныгъэхэм щІидзэн и пэ кьыхуэу абы и кьыззэгъэпэщІуэхэм пресс-конференц ирагъэкІуэкІащ. Журналистхэм я упщІэхэм жэуап щратым, УФ-м и Жылагъуэ палатэм лъэпкъ зэхущытыкІэхэмрэ дин Іуэхуэхмкіэ и комитетым и тхьэмадэ Сванидзе Николай жиІащ:

- Нобэ къэтІэта Іуэхугъуэм - щІалэгъуалэ радикализмэм - пыщІа гугъуехьхэр КЪБР-м, Кавказ Ищхъэрэм я закъуэкым здэщыІэр, атІэ Урысей псом дызыщІихьэлІэ Іуэху мыщхьэпэщ. Ауэ ди зэІущІэм нэхъыбэу дызыщытепсэлыхьынур абы и лъэныкъуэкІэ Кавказым щыщыІэ щытыкІэрщ. Псоми зэрырагъэщІэщи, жылагъуэм и нэхъ жьыджэр Іыхьэр щІалэгъуалэращи, ахэращ радикализмэм, экстремизмэм нэхъ зэщІищтэр, абы ипкъ иткІэ, ахэр гуп нэхъ шынагъуэ мэхъу.

КЪБР-м и къалащхьэм православнэ члисэ уардэ зэрыщагъухуэм, абы щыгъуэми мыбы урыс куэд зэрІэпэхъукІым теухуа хуащІэм жэуап къиратащ архиепископ Феофан: «Сэ сызэреплъмкІэ, Налшык члисэ зэрыщагъуэхэр ІуэхуфІщ. Сыт щхьэкІэ жьыпІэмэ, ар щыхьэт тохьуэ Къэбэрдей-Балъкъэр щІыналъэм лъэпкъ зэхуэмыдэхэр зэгурыІуэу зыщыхэпІащ «КЪБР-м и Парламентым и депутатхэр хэхьным и Іуэхукіэ» КЪБР-м и законым и проектым.

А документхэм депутатхэр хэплъэн икІи хуащІ дагъуэхэр ягъэхъэзырым папщІэ КЪБР-м и Парламентым и депутатхэм хуагъэхащ.

ЗэІущІэм щытепсэлыхьащ Урысей Федерацэм и адрей субъектхэм я парламентархэм законхэр къыдэгъэкІыным теухуауэ кыІэта жэрдэм зыбжанэм. Абыхэм ящыщІу УФ-м Административнэ къуанщагъэхэмкІэ и кодексым, оперативно-къэтлъыхьэныгъэ лэжьыгъэм, муниципальнэ къулыкъум ятеухуа законхэм зэхъуэжьныгъэхэр хэлъхьэныкъо хуэунэтІа федеральнэ законопроектхэр. Ахэр зэІущІэм къыщыхилъхьащ Законодательствомкіэ, къэрал уухуэныгъэмкіэ, щыпІэ самоуправленэм и Іуэхуэхмкіэ комитетым.

(КІуэхыр 2-нэ нап).

Ислъамымрэ радикализмэмрэ зыкІи зэпхакъым

● Жылагъуэ едэІуэныгъэхэр

Іуэхым хьэщІэхэми лэжьыгъэм хэтынухэми псалъэ гупэкІэ зыхуагъэзащ КЪБР-м и Президентым и Администрацэм и Унафэщ **Къэжэр Альберт**, КЪБКЪУ-м и ректор **Къарэмырзэ Барэсбий**, КЪБР-м и Мусульманэм Іуэхущапіэм и тхьэмадэ **Пщыхьэщіэ Іэнас** сымэ. УФ-м и Президентым и лІыкІуэу Ипщэ федеральнэ округым щыІэм и аппаратым и Департаментым и чэнджэщэгъу **Попов Сергей** кьыжиІащ зи гугъу ящІ Іуэхугъуэр кьэрал псом дежкІэ мыхьэнэщхуэ иІэу зэрыщытыр. ИкІи а гугъуехьыр кьыззэранэкьыфІи папщІэ, Урысей и къэрал ислъам егъэджэныгъэ системэ кьызэгъэпэщын хуейуэ кьыззэрилытэр кьыжигъащІ.

- ИфакьерІ щІалэгъуалэмкІэ дызэджэр дунейм кьыщытехьар СССР-р щыгъэльэсэр лъэхъэнэрщ, совет идеалогиер кьыщытГэсхьа зэманырщ, - жиІащ Сванидзе кьыщыгсальэм. - Абы ипкъ иткІэ, ди щІэблэр езыхэм я щхьэ кьикІхьэ гупсысэм тету кьхьэуауэ жьыпІэ хьунущ. 1990 гъэхэм я пэщІэдзэм псэкупсэ кьуелягъ гуэри зыбгъэдамылъхьэу кьэхъуа щІалэгъуалэм гуп зэхуэмыдэхэр кьагупсысэрэ зэкьуэващ. Абы хэпщІа хьуа ныбжьыщІэхэм, кьэрал хабзэ гуэри кьарыдзэу, ди лэжьэм и щІыпІэ зэхуэмыдэхэм я зэхуэзэмыдэхэм щрагъэкІуэкІ лэжьыгъэхэм, абыхэм я щыІэкІэ-псэукІэми дыщегъэгъуазэ.

Нэхъыжьхэм нэхъыщІэми зэхуэдиз зэхуэгъэзэа гъэзетщ «Адыгэ псалъэр» жьысІэмэ, сыщыкуэу кьыщІэкІынкъым, сыт щхьэкІэ жьыпІэмэ, абы щыщхьэщхьэ зэхьыщагъэр хъуэмэным, щІалэгъуалэр гъэсэным, нэхъыжьхэ-нэхъыщІэ зэхущытыкІэхэм, нэгъуэщІ Іуэхугъуэхэмэ епха чэнджэщ щхьэпэхэр. Зи ныбжь хэкІуэта щІэджыкІуэхэр дехьэх «Исламым и нур» напэкІуэцІым.

«Адыгэ псалъэм» кьыдегъащІэ республикэм и политикэ, социально-экономикэ щытыкІэр зыхуэзэр, абы кьищынэмыщІауи, ІэнатІэ зэрыщыщІэхэм щрагъэжьауэ УФ-м и Жылагъуэ палатэм лъэпкъ зэхущытыкІэхэмрэ дин Іуэхуэхмкіэ и комитетымрэ КЪБР-м ЩІалэгъуалэ Іуэхуэхмрэ жьылагъуэ зэгъэхьэныгъэхэмкіэ и комитетымрэ кьыззэрагъэпэща, «ЩІалэгъуалэмрэ радикализмэмрэ» зыІфащ жьылагъуэ едэІуэныгъэхэр Налшык щекІуэкІащ.

Магдалинэ Марие и члисэр зэрахуэр УФ-м и Жылагъуэ палатэм хэтхэм ирагъэлъэгъуа нэужь, хьэщІэхэм я лэжьыгъэм щыщІадзащ Къэбэрдей-Балъкъэр къэрал университетым. ЕдэІуэныгъэхэм щІидзэн и пэ кьыхуэу абы и кьыззэгъэпэщІуэхэм пресс-конференц ирагъэкІуэкІащ. Журналистхэм я упщІэхэм жэуап щратым, УФ-м и Жылагъуэ палатэм лъэпкъ зэхущытыкІэхэмрэ дин Іуэхуэхмкіэ и комитетым и тхьэмадэ Сванидзе Николай жиІащ:

- Нобэ къэтІэта Іуэхугъуэм - щІалэгъуалэ радикализмэм - пыщІа гугъуехьхэр КЪБР-м, Кавказ Ищхъэрэм я закъуэкым здэщыІэр, атІэ Урысей псом дызыщІихьэлІэ Іуэху мыщхьэпэщ. Ауэ ди зэІущІэм нэхъыбэу дызыщытепсэлыхьынур абы и лъэныкъуэкІэ Кавказым щыщыІэ щытыкІэрщ. Псоми зэрырагъэщІэщи, жылагъуэм и нэхъ жьыджэр Іыхьэр щІалэгъуалэращи, ахэращ радикализмэм, экстремизмэм нэхъ зэщІищтэр, абы ипкъ иткІэ, ахэр гуп нэхъ шынагъуэ мэхъу.

КЪБР-м и къалащхьэм православнэ члисэ уардэ зэрыщагъухуэм, абы щыгъуэми мыбы урыс куэд зэрІэпэхъукІым теухуа хуащІэм жэуап къиратащ архиепископ Феофан: «Сэ сызэреплъмкІэ, Налшык члисэ зэрыщагъуэхэр ІуэхуфІщ. Сыт щхьэкІэ жьыпІэмэ, ар щыхьэт тохьуэ Къэбэрдей-Балъкъэр щІыналъэм лъэпкъ зэхуэмыдэхэр зэгурыІуэу зэрыщыІэр. Псоми зэрырагъэщІэщи, жылагъуэм и нэхъ жьыджэр Іыхьэр щІалэгъуалэращи, ахэращ радикализмэм, экстремизмэм нэхъ зэщІищтэр, абы ипкъ иткІэ, ахэр гуп нэхъ шынагъуэ мэхъу. Урысхэм я закъуэкым, сыдэущІыгъуэ зэзэмкІэ, иІэпэхъуклыр, атІэ адыгэхэми балыкъэрхэми ящыщІхэр лэжьыгъэ Іуэхуэкіэми, нэгъуэщІ щхьэусыгъуэкІэми ікоі. Ауэ абыхэм зэгуэр кьызэрагъэзэжьынум щэч хэлъкъым. КьыззэрыслытэмкІэ, члисэрэ мэжджытрэ нэхъыбэу щыІэху, фоч уэ макъымрэ зэпсымрэ нэхъ мащІэ хьуну аращ.

Мыпхуэдэ едэІуэныгъэхэр УФ-м и нэгъуэщІ субъектхэм щрагъэжьауэкІынрэ журналистхэр щыІэупщІэм, комитетым хэтхэм жаІащ нэгъуэщІ хэгъуэгурэмэ кьыщыззэрагъэпэщыну зэрамурадыр.

ЕдэІуэныгъэхэр кьыщызэрагъэпэщыну зэрамурадыр.

Сурэтхэр **МАМИЙ Руслан** *трихащ.*

Хьэтіохъущокъуэм и хадэм лэжьыгъэшхуэ щокІуэкІ

● Налшык къалэ

ГЪАТХЭ МАЗЭХЭМ кьрибудзэу Хьэтіохъущокъуэм и хадэм зэхъуэкІыныгъэ куэд къыщыхъуащ. Абы и алее нэхъыщхьэ екІуу кьращІыкІыу аргуэру цІыху кІуаніэ хьужа йужь, атГракцион зыбжанэ нэгъуэщІ щыпІэхэм яхьын хуей хьуащ. Абы папщІэ щІыуэ зы гектарым нэблагъэ хуахакащ. Алее нэхъыщхьэр щиухым деж удз гъэгъахэр щыхасащ, мыгувэу абдеж фонтан екІу щащІыну я мурадщ.

Кьалэм и коммунальнэ хозяйствэхэм и лэжьакІуэхэм паркым ита тетІысхьэпІэхэр зэрахьэжІащ, уэздыгъэхэр щыбГадзащ.

Налшык паркым и унафэщІ Ульбашев Хьэзыр къызэрыджИамкІэ, атГракционым папщІэ автомобиль 16, сабийхэр зэрыдкэгу автомат зэмылІуэжьыгъуэхэр Франджым щыщащэхуащ.

КУБАДИЕВЭ Нуржан.

Ныкъуэщіхэр яухыж

● Шэджэм куей

1990 гъэм ШЭНХАБЗЭМКІЭ ЕтІуанэм къыщрагъэжьа Щэнхабзэмкіэ гъэзетым и уухуэныгъэ къызэрагъэзыныуэ щытащ мылькуэр яхуримыкъуэку. Апхуэдиз зэманкІэ мыхьеІуэ щыта уухуэныгъэм нэгъуэщІу бгъэдыхьэну я мурадщ.

Къуажэ щыІэм ефакІуэхэр сменищу зэблэкІыу ильэс куэд лъандэрэ зэрыщеджэр къальытэри, ДК-м и пІэкІэ цІыху 260-рэ зыщІэхуэну щыслыщІэ яухуэну трауухащ. ЩыІэм хэтщ цІыху 600 зыщІэхуэну пэшыхуэ. Абы кьуажэм къыщыдэгъэпэщ зэІущІэхэр щрагъэкІуэкІнущ. Щыслыр яухуэным хухахащ республикэ бюджетым къыхэкІыу сом мелуан 40. Ухуэныгъэр я кІэм нагъэсыну я мурадщ гъэ еджэгъуэщІэм щыщІидзэжьым, фокладэм и 1-м ирихьэлІэу. Щэджэм ЕтІуанэм дэтщ яхунэмыгъэсыж нэгъуэщІ зы ухуэныгъэ. Ари 2008 гъэм яухыу спорт Іуэхущапіэ ящыну я мурадщ.

ШЭРЭДЖ Дисэ.

Ди газетыр къыфІэрыхьэну фыхуеймэ

Ди щІэджыкІакІуэ лъапІэхэ!

Фигу къыдогъэкІыж 2008 гъэм и етІуанэ илъэс ныкъуэм къыфІэрыхьэну газетхэм, журналхэм Іэ тедэнэцІ зэрекІуэкІыр.

Илъэс ныкъуэм газетым и уасэщ сом 356-рэ кІэнІейкІи 10-рэ.

«Адыгэ псалъэм» Іэ щытегъэзэ хъунущ республикэм и почтт Іуэхущапіэ псоми.

Ди индексыр 51531

Хэтхэр зэрахъуэкІ

Медведев Дмитрий езым и унафэкІэ Дагъуэсэ зэблихъуащ Урысейм и Къэрал Советым и Президиумым хэтхэр.

А хъыбарыр кьыбгъэдэкІащ Кремлым и пресс-Іуэхущапіэм.

Президиумым хагъэхьащ Тульскэ, Вологодскэ, Новосибирск, Тюмень областхэм, Камчаткэ, Пермь крайжэм я губернаторхэмрэ Шэшэн Республикэм и президентымрэ.

Апэрейм хэтащ Самарэ, Тверь, Челябинск, Сахалин областхэм, Осетие Ищхъэрэмрэ Туваря я унафэщІхэр.

Іэтауэ ягъэлъапІэ

УФ-м и къэрал гъунапкъэр дуней псом щыпэхъ кІыхьыр. Абы кьеубыд километр мин 61-м щыгъу.

Ди къэралым дыгъуасэ Іэтауэ щагъэлъапІащ гъунапкъэхъуэмэдзэхэр кьыззэрызэрагъэпэщІа илъэс 90, Гъунапкъэхъуэм и мазкуэр зэрагъэувРа илъэс 50 зэрырикъуэр.

Абы теухуауэ гуфІэгъэ зэхьэхэр щызэхащащ ВВЦ-м, Поклонна бгым, Горьким и цІэр зезыхьэ парким, нэгъуэщІхэми. Цыху зэхуэсыпІэхэм щынагъуэнщагъэр кьыщыщагъэрэ пощащ хабзэм и хъуэмакІуэрэ кьэралкІуэцІыдзэм щыщ зауэлІу мини 3,5-м щІигъум.

Прокурор нэхъыщхьэм къегъэув

Накъыгъэм и 27-р следователь щхьэхуещэхэмрэ коррупцэм хэпщІахэмрэ я дежкІэ «гъубж фІыцІэу» кьыщІэкІащ.

Урысейм и Прокуратурэ Нэхъыщхьэм и коллегием и зэІущІэм а Іуэхущапіэм и Іэтащхьэ Чайкэ Юрий кьыщыгъэващ цыху лажьэншэхэр зыгъэтІыса следователхэр, езыхэм я мыпхыкІэ, лей зытрагъэхьахэм ядэІэпыкъуэкІ хуейуэ.

Лъэпкъ Іущігъэ:

Хамэ пщІэнтІэпс хъер хьуркъым.

Туристхэр ирагъэблагъэ

АБХЪАЗ. *Республикэм и Президент Бэгъэнщ Сергей идмыдлагъэ журналистхэм яжриІащ щыналъэм зыныкъысхуну кьакІуэ туристхэм я бжьмкъэм мы замкуэдкІэ хэхъуэну зэрыгъэгъэр.*

«НЭГЪАБЭ ди деж зыщагъэпсэхуащ щыкІу медуаным нэблагъэм. Мы гъэм абы процент 15-20-кІэ хэхъуэну догугъэ. Ди деж кьакІуэ туристхэм щхьэкІэ курортхэр, санаторэхэр зыхуэй худоГаазэ, гъуэгуэгъэ зыдогъэпэщыж. Щыхуэхэм я гъащІэм екъэлІауэ зыпщІагъуэщІыкъым. А псом кьыдэкІуэу Абхъазым зыщыбгъэпсэхуну куэдкІэ нэхъ пудщ, адрей щІыпІэхэм ельытауэ. Урысей Федерацэм и щІыхъуэм, абыхэм я мызакъуэу, иГэгъуэщІ къэралхэм щыщхэми ящІэн хуейщ Абхъазым щыщІэ щытыкІэр республикэ властым и нэІэ сыт щыгъуи зэрыщІэтыр. Аращи, туристхэм я зыгъэпсэхугъуэр дахэ, гукъанэжьхэм щхьэкІэ, гъэкІыпхъэ кьэдгъанэркъым», - кьыхихгъащІ Бэгъэнщ Сергей.

НЭЩЭПЫДЖЭ Замирэ.

Тарифхэр хэгъэхъуауэ къащтэ

● Сессиехэр

НАЛШЫК кьалэ Советым и си чэзу сессием кьыщащтащ псэупІэмрэ коммунальнэ Іуэхутхьэбзэхэмрэ я уасэхэмкІэ тарифыщІэхэр. Абы хэплъащ Налшык кьалэм и щыпІэ самоуправленэм и Советым и депутатхэм я комиссэм кьыззэрыкилъхьам тету. Тарифхэм я Іуэхум щыхэплъэм мы зэманым щыІэ хъуэ щытыкІэр хуэдизыр икІи уасэхэр егъэлеяуэ кьыззэрамыІэтыным хуэщІэхъащ. Ауэ инфляцэм зэрыхъэхъэр, электрокъарумрэ газымрэ нэхъ лъапІэ зэрыхъэр, псэупІэ унэхэр зезыхьэ Іэщ ІагъэлъэлІхэмрэ рабочэхэмрэ я лэжьапІэр зэрыщыкІыр кьэплытэмэ, альандэрэ щыІэ уасэхэм щІамыГуу кьагъэнэжьын папщІэ хэкІыпІэхэр кьахуэгъэтакьым. Мы Іуэхум щыхэплъэм, зэнькъуэжьщхуэ щыщІ. ГурыІэ хэха хуащІащ лифтхэр, пхъэнкІий идзыпІэхэр зиІэ общежит унэхэм щІэсхэми мы Іуэхур зэрыжьэхэуэным.

Дауэ мыхъуми, зэІущІэм хэтахэр арэзы техьащ КЪБР-м Тарифхэмкіэ и кьэрал комитетым 2007 гъэм жэпуэгъуэм и 24-м кьищта унафэм. Абы зэритым хуэдэу, коммунальнэ комплексым хьэхэ Іуэхущапіэхэм я Іуэхутхьэбзэхэм я уасэр процент 8-кІэ кьаІэт. Унагъуэ гуэмкІыдзэ куэд щыщІэсу кьаІэ общежитхэм лифтхэмрэ пхъэнкІий идзыпІэмрэ кьызэрагъэсэбэпым папщІэ ят уасэм хамыгъэхъуэну траухащ.

Налшык кьалэ округым и администрацэм и Іэтащхьэм и ялэ кьуэдзэ Сорокин Виктор зэІущІэ нэужьым зэрыжиІамкІэ, тарифхэм апхуэдизу зэхъуэуи, ди къалэм щыпсэуэхэм коммунальнэ Іуэхутхьэбзэхэм щІат уасэхэр Ипщэ федеральнэ округым щызекІуэхэм нэхърэ дяпэкІи нэхъ мащІэу щытынущ.

ПЕЧОНОВ Владилен.

Мэкъумэш Іэнатіэм

Фы кьрикІуэну щогугъ

Минск къалэм щекІуэкІащ «Белагросервис» зэгухьныгъэмрэ Къэбэрдей-Балъкъэрым и лизинг-компаниемрэ дяпэкІэ зэрызэдэлэжьэнум ехьэлІа зэпсэлъхьныгъэхэр.

«Къэббалькъагропромлизинг» Іэнатіэм и унафэщІ Іутіыж Арсен щыгъуазэ дыззэрищамкІэ, а зэгурыІуэныгъэм нэхъ ягу ди республикэм кьыІэрыхьэнущ Беларусым щагъэхьэзыр иджырей мэкъумэш техникэщІэхэр. Къэбэрдей-Балъкъэрым Беларусь Республикэм иригъэшэнщ щІэупщІэ зиІэ техникэ пкъыгъуэхэр. Апхуэдэ зэгурыІуэныгъэр Іьныкъуэнутім и фейдэ кьызэрыдэкІыным тешыхьащ. Тхьэмахуэ дызыхуэкІуэ Беларусь Республикэм мэкъумэш хозяйствэмрэ ерыскьыпхъэхэмкІэ и министерствэм и лІыкІуэкІэ Къэбэрдей-Балъкъэрым къэкІуэнущ, ди щІыпІэм и АПК-мрэ мэкъумэш техникэмкІэ предприятиэхэр кьызэзыгъэпэщІэнатІэм и лэжьыгъэмрэ щыгъуазэ зыхуащІын мурадкІэ.

ДЫГЪУЖЬОКЪУЭ Андемыркан.

Гъэмахуэ зыгъэпсэхугъуэм

КЪЭРЭШЕЙ-ШЭРДЖЭС. *Гъэмахуэ зыгъэпсэхугъуэм къыщыбдзу республикэм и ныкъуэмкІэ щиІэ щІыналъэхэм я 2,7-м ирилъхьІэ зэжьыгъэ ІнатІэхэр кьыхуэзгъэзэпэщынущ.*

«КЪЭРЭШЕЙ-Шэрджэсым и еджэныгъэмрэ щІэныгъэмкІэ и министерствэм щІэныгъэмкІэ и министерствэм и гъэмахуэ зыгъэпсэхугъуэр зэпэщу кьызэгъэпэщыныр зи кьалэн Іуэхущапіэхэм я унафэщІхэм. Зэ Іущ Іэм кьызэрыщыкІэщІ, гъэмахуэм ахьшэ гуэр кьызыхьэуну кьхуагъэуэтынущ икІи абы хэм я улахуэр зы сом мин нэхърэ нэхъ мащІэ хьунукъым», - къитащ республикэм и президентым и пресс-Іуэхущапіэм.

Сабийхэм я гъэмахуэ зыгъэпсэхугъэр кьызэгъэпэщыныкІэ екІуэкІыну республикэ зэхьэзэхуэм хэтыну сабий лагери 7-м тхьылъ щІалъащ КъШР-м Лъжьыгъэмрэ социальнэ зыужьныгъэмкІэ и министерствэм.

Сабийхэм я гъэмахуэ зыгъэпсэхугъэр кьызэгъэпэщыныкІэ екІуэкІыну республикэ зэхьэзэхуэм хэтыну сабий лагери 7-м тхьылъ щІалъащ КъШР-м Лъжьыгъэмрэ социальнэ зыужьныгъэмкІэ и министерствэм.

ХЬЭЩЫКЪУЕЙ Олег.

Ди газетыр къыфІэрыхьэну фыхуеймэ Ди щІэджыкІакІуэ лъапІэхэ! Фигу къыдогъэкІыж 2008 гъэм и етІуанэ илъэс ныкъуэм къыфІэрыхьэну газетхэм, журналхэм Іэ тедэнэцІ зэрекІуэкІыр. Илъэс ныкъуэм газетым и уасэщ сом 356-рэ кІэнІейкІи 10-рэ. «Адыгэ псалъэм» Іэ щытегъэзэ хъунущ республикэм и почтт Іуэхущапіэ псоми. Ди индексыр 51531

АДЫГЭ ПСАЛЪЭ

ТекIуахэр ягъэлъапIэ

• Зэпеуэхэр

НАПШЫК дэт къэрал концерт гъэлэгъуапIэм накъыгъэм и 26-м щагъэлъапIащ бизнес и IэныкъуэкIэ КЪР-м и Президентым и сауранэтыр къэхъыным теухуа «2007 гъэм и Iуэхущ1апIэ нэхъыфI!» зэпеуэмрэ «2007 гъэм и хъэрычэтыщIэ нэхъыфI!» республикэ зэхьэзэхуэмрэ щытекIуахэр.

Абы теухуа гуфIэгъуэ зэхьэзэхуэр къызэрагъэпэщащ Къэбэрдей-Балъкъэрым и Правительствэмрэ Къэбэрдей-Балъкъэрым и зыужьыныгъэмрэ сатумкIэ министерствэмрэ.

ЗЭIУЩIэ гуапэм хэтащ КъБР-м и Президентым и Администрацэм и Iэтащхьэ **Къэзэр Альберт**, министерствэхэм, ведомствэхэм я унафэщIхэр, хьэрычэтыщIэхэр, Iуэхущ1апIэ зэмыдIэужьыгъуэхэм я лIыкIуэхэр.

Зэхьэхьэр къызэIуаха нэужь, республикэм и лIыщхьэм и щIэкIэ Къэзэр Альберт зэхуэсахэм заохиГъэзащ.

«Ди гуфIэгъуэ зэIущIэр Iуэху дахэм хуэзащ. Нобэ ятэу ди къэралым щагъэлъапIэ Урысей хьэрычэтыщIэм и Махуэр. Мы зэхэпхуэу и1ащ абы и пэ хуэхуэу УФ-м и Президент Медведев Дмитрий «Хьэрычэт щIэныр зэтезыIыгъэ административнэ лъапэщхьэпохэр гъэкIуэдынымкIэ ик1эщIапIэкIэ гъэжьыпхъэхэм я Iуэхуэр» къыдигъэкIащ унафэм. Абы ипхъ иткIэ, хьэрычэт Iуэху мыпинымрэ ику итымрэ я Iэнатlэхэм щрагъэкIуэкI къэпщытэныгъэхэр хэпщIыкIыу ягъэмэщIэнщ.

Иджы къэралымрэ республикэмрэ я унафэщIхэм хьэрычэтыщIэ Iуэхум зегъэужьыным экономикэ, социальнэ, политикэ мыхьэнэ нэхъыбэ ират. Иужьрей илъэсхэм абы и лъэныкъуэкIэ дедэж щытыкIэ хьарзынэхэр щIэ Iуэхущ. ЮФО-м щыяпэу кьызэIутхащ финансэ бизнес-инкубатор. УФ-м Экономикэ зыужьныгъэмрэ къатумкIэ я министерствэр ди щIэгъэкъуэнущ абы и зэфIэкIым хьдогъахъуэ, щIалэгъуалэр хьэрычэт щIэным тыдогъэгушхуэ», - къигъэлъэгуащ къэбзэрзыкI.

Къэзэр Альберт зарыжиIамкIэ, гулыпитэ хэха хуащ республикэм и экономикэм папщIэ Iащ1агъэлIэхэр гъэхьэзырыным. КЪР-м и Президент программэм ипкъ иткIэ, илъэс къэс ди щIыхуэхэр дуней псом щынэхъыфIу къалытэ бизнес-еджапIэхэм я гъэкIуэнущ. Абы кьыдэкIуэу, а программэм зарыщыубзыхуэм тету, хьэрычэт Iуэху мыиным и Iащ1агъэлIэхэмрэ антикризис упрэщIэхэмрэ я гъэкIуэнущ.

«А псом Iэмал кьыдитынущ республикэм кьыпэщыт къалэнхэр гъэзэщIэныр ыпэ зэзэгъэпэщыфынуу щIэныгъэ ин зиIэ зэрыдгъэджрщ», - къыхигъэщащ Къэзэр Альберт.

Иужькъэ утыкум кърашащ КъБР-м и Правительствэм и комиссэм «2007 гъэм и предприятэ нэхъыфI» зэпеуэм щытекIуаУэ кьилъыта Iуэхущ1апIэхэм я лIыкIуэхэр. Зэхуэсахэм я Iэгуауэм щIэту, Къэзэр Альберт лауреат хъуахэм яритыжащ дипломхэмрэ фэеплъ саугъэт лъапIэхэмрэ. А пщIэр мы гъэм хуагъэфэщащ «Iэрч алмаз Iэмэпсымэ завод» ОАО-м (унафэщIыр ЛIэужь Адзэбийщ), «Прохладнэ щIакъуэ завод» ОАО-м (унафэщIыр Татаринов Анатолэщ), Прохладнэ районым Петровкэ я цIэр зезыхьэу щыIэ колхозым (унафэщIыр Говоров Сергейщ), Налшык дэт «АССО» ООО-м (унафэщIыр Настаев Алисолтанщ), Налшык щыIэ «Дечеб» ООО-м (унафэщIыр Шыбзыхьэ Мухьэмэщ).

«2007 гъэм и хьэрычэтыщIэ нэхъыфI» республикэ зэпеуэр номинацэу 5-м тещIыхьауэ щытащ. Абы щытекIуаУэ кьалъытащ Прохладнэ кьалэм дэт «Риал-Пласт» ООО-м, Налшык щылажьэ «ЛАС-999» ООО-м, Прохладнэ районым щыIэ «Заря» СХП ООО-м, Прохладнэ кьалэм дэт «Электрон» ПКФ» ООО-м, Налшык щыIэ «Сантехник-Универсал» ТМГ-м я унафэщIыр Чопко Александр, Хъэцыкиу Лидэ, Сохьанов Чэрим, Захарженкэ Ирина, ДышэкI Мурат сымэ.

Зэхьэзэхуэм щхьэхуэу хагъэхьа «Инновацэ Iуэхущ1афэ» номинацэм Къущхьэ Мухьэмэд нэхъыфIу кьыщалъытащ.

Текуахэм дипломхэмрэ дамыгъэхэмрэ иратыжащ КъБР-м и Правительствэм и Iэнатlэ я пэ кьуэдзэ **Тхьэзэплъыхь Мурат**, республикэм и Профсоюзхэм я Федерацэм и унафэщI **Тау Пщыкъан**, экономикэ зыужьныгъэмрэ сатумкIэ министр **Мусуков Алий**, опт сату Iуэхущ1апIэхэм я ассоциацэм и унафэщI **Шыбзыхьуэ Мухьэмэд**, мэкъумэш хозяйствэмрэ ерыскъыпхьэхэмкIэ министр **Ерчэн Темболэт**, «Зыуэ щытурысей» политикэ партым и щIыналъэ къудамэм и гъэзэщIакIуэ комитетым и унафэщI **Цыченкэ Владислав**, КъБР-м и Президентым и чэнджэщэгъуэ **Уянаевэ Аминат**, хьэрычэт Iуэху мыиным и ику итымрэ дэIыгъыныжкIэ «Урысейм и щIэгъэкъуэн» жылагъуэ организацэм и щIыналъэ къудамэм и унафэщI **Къыльшыкъуэ Альберт**, Правительствэм и тхьэмадэм и къуэдзэ **Чечеков Ануар**, Урысейм и Ахъшэ хъуманIэ банкым и къудамэм и унафэщI **Урысый Хьэмидбий**, промышленностькIэ, гъасныпхъэ энергетикэ комплексымрэ ЖКХ-мкIэ министр **Улаев Казимир**з Налшык кьалэм и хьэрычэтыщIэхэм я ассоциацэм и унафэщI **ГъубэщыкI Жантемыр**рэ

Урысей зэхьэзэхуэхэм щалъэ екъуIэныгъэхэм папщIэ дамыдэт щхьэхуэхэр хуагъэфэщащ «Налшык хьэлвз завод» ОАО-мрэ «Экспресс-такси» ООО-мрэ я унафэщIхэу Кьудалы Мурат, Ахъшэ Къущхьэ Юрэрэ.

«Илъэсым и унафэщI цIыхубз» жыхуиIэ XI Урысейпсо зэпеуэм коммерцэ организацэхэм я Союзым и президент Уэрыш Светлана (Прохладнэ кьалэ), «Илъэсым и унафэщI бжьыбгуфIэ» V Урысейпсо зэхьэзэхуэм «Квадро» ООО-м и директор Ацызэ Анзор сымэ щытекIуащ.

ЗэIущIэ гукъинэжыр зэхуищIыжын и пэ кьиуэу, экономикэ зыужьныгъэмрэ сатумкIэ министр Мусуков Алий абыхэмэ яритыжащ лауреат зэрыхьуамкIэ дипломхэмрэ медалэхэмрэ.

Зэхьэхьэр зэгъэбжьыфIащ ди республикэм и кьэфакIуэ гупсэмрэ зэрэджьыкIыхэмрэ.

ХЬЭЖЫКЪАРЭ Алик.

«Быныр анэм и хъуахущ», - жеIэ адыгэ псалъэжьым. Пасэрейхэм кьытхуагъэна а Iуащ1гъэм пщIы зэрыхэмыльыр анэ насыпыр зыгъэнэуа дэтхэнэмэ ещI». Ныраращ дахагъэу щыIэмкIэ узыхуэупсэр, фIыгъуэ ресурсыр зыбгъэзэлIхьэнкI, кьыхэзыхуIэну узыхуэфIэн, псом ятIонэрэ сапIэр кьызэхуIам и дежкIэ дунейр жэнэтщ - сыт нэхьыфI уи бын зыкъуэI хуэзаУэ, Iэщ1агъэ-щIыщIэкIэ зэщIэгъэбыдауэ, я пIэщхьагъкIэ гукъеуэ ямыIэу пльагъун нэхьрэ?! Апхуэдэ насыпкIэ Iуэхр зыхуэупсэхэм ящыщ Нарткъаз ипхъу Iуэрыпэ Назыч. А бзылъхугъэ Iуматхуэм лъэкI кьигъэнакъым и бынитхур хабзэ, нэмыс яхэпщ, зыхуэпсэ, фIыгъэ кьахъщу игъэсэн папщIэ.

НАЗЫЧ Аруан куейм хыхьэ Псыгуэнэсу адыгэ жылэжьым кьыщащIыхуащ. Лъэпкь хабзэмрэ нэмысымрэ щытепщэ, диным пщIэ щыхуащI жьэгъуг ар кьызэрыхъукIа Мыхъэрпашхуэ и Къэдисрэ Мылутlэрэ я унагъуэ дахэр. Мышэ, Жанпагуэ, Жанlэфl сымэ нэхъ балигъ хьуат. Нэ ныкъ кьащхъуам щыгъуэ. И щыпхъу нэхъыбэхэм я щIэм екIуу абы Жануэс фIащауэ щытащ. ЗэрыжаlэжымкIэ, «Назыч» щIэр абы кьуажэ ефэнды Iуэбэщы Темболэт кьыфIищащ, идыхьри сабий щIыпэу хьыджкэ щIыкIур смаджэ хьэлъэ щIыхьам щIыгъуэ. «Мы щIэмкIэ фдежэ сабийм. Ар Къурlэным ит щIалъапIэхэм щыщущ, ар зезыхьэр Тхъэшхуэм кIихъуэмэнщ», - кьежриат зэщхьэгъуэсхэм ефэнды лIыжьым. Апхуэдэу Жануэс Назыч хуаущ, и дэфтэрхэрми итыр етIуанэу кьыфIащащ цIэращ.

Лъэхъэнэ гугъум ирихьэлIащ Назыч и сабийгъуэр. А зэманым щытепсэлъыхьыкIкIэ, псом япэ абы зи гугъу ищIыр гу зыщимыхуэу зауэм дэнэ ку кьызымыгъэзэжа и дэлъху заежъэращ.

- Сэ илъэсиплI сыхъуауэ арат Хэку зауэшхуэр кьыщыхъеим щыгъуэ. Фронтым япэу дашащ и ящыщащ ди дэлъху закъуэ Мышэ мыгъуэр, - и гур кьызэрIэнауэ жеIэ Назыч. - Нобэ хуэдэу сощIэж: «Ми гъэсу ерыскъыкIуэ». Жыс1эрэ сыкIэлъыщIэпхъуат си дэлъхум. «Сэ пшынэ цIыкIу кьыпхуэхьынурэ мыгувэу сыкьыжIуэжьынущ», - кьыжжиIэри и пащIэ щитIымкIэ сыкьынштащ икIи лъагэу сыдрихьеящ, сыкьырихьэхьыжащ, Iэплъэ, ба кьыхуинущI, си щхьэфэм Iэ кьыдильэри ди анэм сритIыкуэу щытащ... ФIыщэу сыкъэзылъагъуу щыта Мышэ хуабжьу сыхуэзнэкьуэми, абы кьысхуихьыну сыкьыщэрригупъэ пшынэ щIыкIэр си гум ильтри, абыкIэ эзыщр зыщхьэщыгъэгъэ т. Усабийм», Iуэхур зытетыр фIыуэ кьыбгурымыIуэмэ, фIыгъэ.

ТекIуныгъэм папщIэ зи псэр зыта мелуанхэм ящыщщ Назыч и дэлъху закъуэр. И дэлъхум и фэеплъ Назыч къэдгъэзэрихьащ зауэр иухыу зэман дэкIа нэужь Мышэ мыгъуэм и щхьэгъусэм кьыхуихащэкъуэу щыта пшынэр, «Жи дэлъхур хунэмысами, абы и щIэкIэ тыгъэ пхузощI мыр», - кьыжриат нысэм, Iэпибл зытелъ пшынэ цIыкIур Назыч кьыщIэтым щытыгъ. Абы зи нэ кьыхуикI хьыджэбз гурыхуэ щIыкIым щIэх дыдэу пшынэ еуэкIэ зригъэсат кIи Мышэ мыгъуэм и фэ ирипльу ар кьудэзэ ятъэзэрбзащ. Назыч пшынэ щеуэкIэ, унагъуэм исхэм я гур занщIэу Мышэ дежи жэрт: псоми я нэпу кьыщIыкъэжащ щIалэ кьуданым и псалъэхэмрэ и Iуэхущ1афэхэмрэ.

Курыт школыр екъуIэныгъэкIэ кьнуха нэужь, Назыч щIэтыскъащ Нашык кьащIы-зэIуахагъащIэ кооперативэ техникумым. Я Iэщ1агъэм нэхъ уэрэжьжь хъун папщIэ, техникумым пщIащу ежьэ-ежьэ хъун папщIэ, техникумым пщIащу ежьэ-ежьэ хъунэуа дэтхэнэмэ ещI». Ныраращ дахагъэу щыIэмкIэ узыхуэупсэр, фIыгъуэ ресурсыр зыбгъэзэлIхьэнкI кьыхэзыхуIэну узыхуэфIэн, псом ятIонэрэ сапIэр кьызэхуIам и дежкIэ дунейр жэнэтщ - сыт нэхьыфI уи бын зыкъуэI хуэзаУэ, Iэщ1агъ-щIыщIэкIэ зэщIэгъэбыдауэ, я пIэщхьагъкIэ гукъеуэ ямыIэу пльагъун нэхьрэ?! Апхуэдэ насыпкIэ Iуэхр зыхуэупсэхэм ящыщ Нарткъаз ипхъу Iуэрыпэ Назыч. А бзылъхугъэ Iуматхуэм лъэкI кьигъэнакъым и бынитхур хабзэ, нэмыс яхэпщ, зыхуэпсэ, фIыгъэ кьахъщу игъэсэн папщIэ.

КъБР-м и Президентым и Администрацэм и УнафэщI Къэзэр Альберт «Денебэ» ООО-м и тхьэмадэ Шыбзыхьуэ Мухьэмэд иохъуэхъу.
Сурэтыр **ЕлЪКЪАН Артур***трихащ.*

ТекIуахэм ирата фэеплъ саугъэтым и тепIэр.
Сурэтыр **МАМИЙ Руслан** *трихащ.*

Iуэхугъуэ щэщIым нэблагъэм хоплъэ

(КIэухыр. ПщIэдэхэр 1-нэ нап.)

УФ-м щрагъэкIуэкI къэрал щIыналъэ политикэм, лэжьыгъэ лIэужьыгъуэ щхьэхуэхэм папщIэ лицензэхэр гъэувыным, этил спиртыр, фадэхэкIэхэр, спирт зыхэт продукцэр щIыныжрэ зэблагъэкIыныжрэ пыщIа Iуэхуэхэр къэралым иунэтIыным теухуа федеральнэ законхэм я проектхэр гъэхьэзырыным, апхуэдэу газымрэ электрокъарумрэ къэзыуIыпщ Iэнатlэхэм я лэжьэкIэр зыубзыху хабзэ мардэхэр етъэфIэкIуэным теухуа жэрдэмхэр депутатхэм я пащхьэ кьралъхьащ Экономикэ политикэмкIэ комитетым и унафэщI **Малкаров Тlэхьир**, абы и кьуэдзэхэу **Атэлыкъ Анатолий, Гончаренкэ Михаил** сымэ.

ЕгъэджэныгъэмкIэ, щIэныгъэмкIэ, узыншагъэр хуэмэнымкIэ комитетым и унафэщI **Иванов Игорь** зыхихильхьэри, Президиумым хэтхэр тепсэлъыхьащ лэжьакIуэхэм санаторэхэмрэ курортхэмрэ зыщагъэхьужьын папщIэ ахъшэ кьызэрыхуатIыпщыр законкIэ зэблагъэкIын зэрыхуейм теухуа жэрдэмым.

«Мэкъумэш щIапIэхэр зэрыщагъэкIэхIым и Iуэхуэ» Федеральнэ законым зэхъуэкIыныгъэхэр хэтлъхьэным теухуауэ» законопроектым тепсэлъыхьыныр зэIущIэм кьыщыхилъхьащ Аграрнэ политикэмрэ щIыуэпсыр кьэгъэсэбэпынымкIэ комитетым и унафэщI **Мэремыкъуэ Сэфарбий**.

Лъэныкъомрэ социальнэ политикэмкIэ комитетым и унафэщIым и кьуэдзэхэу **Джэш ФатIимэрэ Гуляевэ Валентинэрэ** къэпсэлъащ сабий куэд зиIэ унагъуэхэм къэралыр дэIэпыкъуным, ныкъуэдыкъуэхэм, сабий ныкъуэдыкъуэхэм, зиIэ унагъуэхэм защIэгъакъуэныжмкIэ законопроектхэм ятеуухуэу.

БАТЫР Любэ.

Iуэхугъуэ щэщIым нэблагъэм хоплъэ

(КIэухыр. ПщIэдэхэр 1-нэ нап.)

УФ-м щрагъэкIуэкI къэрал щIыналъэ политикэм, лэжьыгъэ лIэужьыгъуэ щхьэхуэхэм папщIэ лицензэхэр гъэувыным, этил спиртыр, фадэхэкIэхэр, спирт зыхэт продукцэр щIыныжрэ зэблагъэкIыныжрэ пыщIа Iуэхуэхэр къэралым иунэтIыным теухуа федеральнэ законхэм я проектхэр гъэхьэзырыным, апхуэдэу газымрэ электрокъарумрэ къэзыуIыпщ Iэнатlэхэм я лэжьэкIэр зыубзыху хабзэ мардэхэр етъэфIэкIуэным теухуа жэрдэмхэр депутатхэм я пащхьэ кьралъхьащ Экономикэ политикэмкIэ комитетым и унафэщI **Малкаров Тlэхьир**, абы и кьуэдзэхэу **Атэлыкъ Анатолий, Гончаренкэ Михаил** сымэ.

ЕгъэджэныгъэмкIэ, щIэныгъэмкIэ, узыншагъэр хуэмэнымкIэ комитетым и унафэщI **Иванов Игорь** зыхихильхьэри, Президиумым хэтхэр тепсэлъыхьащ лэжьакIуэхэм санаторэхэмрэ курортхэмрэ зыщагъэхьужьын папщIэ ахъшэ кьызэрыхуатIыпщыр законкIэ зэблагъэкIын зэрыхуейм теухуа жэрдэмым.

Президиумым хэтхэм унафэ кьащтащ Бахъсэн муниципальнэ районым и администрацэм и Iэтащхьэм и кьуэдзэ **Щолжэн Арсенрэ** Налшык къалэм и Iэтащхьэ **Мэремыкъуэ Мухьэмэд** сымэ. Абы щIэхуэу зэхъуэкIыныгъэхэр хэтлъхьэным теухуауэ» законопроектым тепсэлъыхьыныр зэIущIэм кьыщыхилъхьащ Аграрнэ политикэмрэ щIыуэпсыр кьэгъэсэбэпынымкIэ комитетым и унафэщI **Мэремыкъуэ Сэфарбий**.

Лъэныкъомрэ социальнэ политикэмкIэ комитетым и унафэщIым и кьуэдзэхэу **Джэш ФатIимэрэ Гуляевэ Валентинэрэ** къэпсэлъащ сабий куэд зиIэ унагъуэхэм къэралыр дэIэпыкъуным, ныкъуэдыкъуэхэм, сабий ныкъуэдыкъуэхэм, зиIэ унагъуэхэм защIэгъакъуэныжмкIэ законопроектхэм ятеуухуэу.

БАТЫР Любэ.

●КъБР-м и Правительствэм

Нэхъ мащIэ мэхъу

КъБР-м и бюджет зэгуэтыр дыдэхэр ильэсым и япэ мазищым процент 96,1-кIэ зрагъэщIащ. КъБР-м и Правительствэм ирикIлагъэ ирипгъэкIуэкIа зэIуIуэм а бжьыгъэ кьышIыхьащ республикэм финансэ амкIэ и министр Бышэн Аэрэт. ЗэIущIэм хэтаХэм республикэм и бюджетым и гъэсэныгъэм и ятеуухуэ зэрыхуэу отчетыр кьаштащ икIи абы Парламентыр хэпльэн папщIэ хуагъэхьащ.

КъБР-м и бюджетыр хэхъуэхэмкIэ процент 94,8-кIэ, муниципальнэ щIыналъэхэм я бюджетхэр процент 99,2-кIэ зрагъэзащIащ. Республикэ бюджетым налогхэр, нэгъуэщIу кьыхах ахъшэр, налогхэм химиуфIыдэ хэхъуэхэр кьыхъуэщIэрЗъуэIыгъэ зрагъэуауэ щыта кьалэнхэм я нэхьыбэм щрагъэгъуащ. Ягъэбелджьлауэ щыта сом мелуан 3583,9-м и пIэкIэ кьагъэсэбэпар сом мелуан 2966,4-рэ е нэгъабэ я апхуэдэ зэманым епытауэ процент 147,9-рэ мэхъу. Бюджетыр щагъэзащIэм кьалытащ къэралым щыхуиГъэвыжа социальнэ хьащIэхэр игъэзэщIэнэ зэIущIэнатlэ нэхьыщхьэхэр финансэмкIэ щIэгъэбыдэн зэрыхуейр.

Бышэн Аэрэт зэрыжиIамкIэ, республикэм и бюджетым и фэ ирипльу ар кьуэдзэ ятъэзэрбзащ. Назыч пшынэ щеуэкIэ, унагъуэм исхэм я гур занщIэу Мышэ дежи жэрт: псоми я нэпу кьыщIыкъэжащ щIалэ кьуданым и псалъэхэмрэ и Iуэхущ1афэхэмрэ.

Курыт школыр екъуIэныгъэкIэ кьнуха нэужь, Назыч щIэтыскъащ Нашык кьащIы-зэIуахагъащIэ кооперативэ техникумым. Я Iэщ1агъэм нэхъ уэрэжьжь хъун папщIэ, техникумым пщIащу ежьэ-ежьэ хъунэуа дэтхэнэмэ ещI». Ныраращ дахагъэу щыIэмкIэ узыхуэупсэр, фIыгъуэ ресурсыр зыбгъэзэлIхьэнкI, кьыхэзыхуIэну узыхуэфIэн, псом ятIонэрэ сапIэр кьызэхуIам и дежкIэ дунейр жэнэтщ - сыт нэхьыфI уи бын зыкъуэI хуэзаУэ, Iэщ1агъ-щIыщIэкIэ зэщIэгъэбыдауэ, я пIэщхьагъкIэ гукъеуэ ямыIэу пльагъун нэхьрэ?! Апхуэдэ насыпкIэ Iуэхр зыхуэупсэхэм ящыщ Нарткъаз ипхъу Iуэрыпэ Назыч. А бзылъхугъэ Iуматхуэм лъэкI кьигъэнакъым и бынитхур хабзэ, нэмыс яхэпщ, зыхуэпсэ, фIыгъэ кьахъщу игъэсэн папщIэ.

Ерчэн Хьусен

Ерчэн Назыч

● Ди нэхъыжьыфIхэр

Анэм и насып

Назыч и етIуанэрэ щIалэ щыхуэзащ. Ар Къурlэным ит щIалъапIэхэм щыщущ, ар зезыхьэр Тхъэшхуэм кьихъуэмэнщ», - кьежриат зэщхьэгъусэхэм ефэнды лIыжьым. Апхуэдэу Жануэс Назыч хуаущ, и дэфтэрхэрми итыр етIуанэу кьыфIащащ цIэращ.

Лъэхъэнэ гугъум ирихьэлIащ Назыч и сабийгъуэр. А зэманым щытепсэлъыхьыкIкIэ, псом япэ абы зи гугъу ищIыр гу зыщимыхуэу зауэм дэнэ ку кьызымыгъэзэжа и дэлъху заежъэращ.

- Сэ илъэсиплI сыхъуауэ арат Хэку зауэшхуэр кьыщыхъеим щыгъуэ. Фронтым япэу дашащ и ящыщащ ди дэлъху закъуэ Мышэ мыгъуэр, - и гур кьызэрIэнауэ жеIэ Назыч. - Нобэ хуэдэу сощIэж: «Ми гъэсу ерыскъыкIуэ». Жыс1эрэ сыкIэлъыщIэпхъуат си дэлъхум. «Сэ пшынэ цIыкIу кьыпхуэхьынурэ мыгувэу сыкьыжIуэжьынущ», - кьыжжиIэри и пащIэ щитIымкIэ сыкьынштащ икIи лъагэу сыдрихьеящ, сыкьриихьэхьыжащ, Iэплъэ, ба кьыхуинущI, си щхьэфэм Iэ кьыдильэри ди анэм сритIыкуэу щытащ... ФIыщэу сыкъэзылъагъуу щыта Мышэ хуабжьу сыхуэзнэкьуэми, абы кьысхуихьыну сыкьыщэрригупъэ пшынэ щIыкIэр си гум ильтри, абыкIэ эзыщр зыщхьэщыгъэгъэ т. Усабийм», Iуэхур зытетыр фIыуэ кьыбгурымыIуэмэ, фIыгъэ.

ТекIуныгъэм папщIэ зи псэр зыта мелуанхэм ящыщщ Назыч и дэлъху закъуэр. И дэлъхум и фэеплъ Назыч къэдгъэзэрихьащ зауэр иухыу зэман дэкIа нэужь Мышэ мыгъуэм и щхьэгъусэм кьыхуихащэкъуэу щыта пшынэр, «Жи дэлъхур хунэмысами, абы и щIэкIэ тыгъэ пхузощI мыр», - кьыжриат нысэм, Iэпибл зытелъ пшынэ цIыкIур Назыч кьыщIэтым щытыгъ. Абы зи нэ кьыхуикI хьыджэбз гурыхуэ щIыкIым щIэх дыдэу пшынэ еуэкIэ зригъэсат кIи Мышэ мыгъуэм и фэ ирипльу ар кьуэдзэ ятъэзэрбзащ. Назыч пшынэ щеуэкIэ, унагъуэм исхэм я гур занщIэу Мышэ дежи жэрт: псоми я нэпу кьыщIыкъэжащ щIалэ кьуданым и псалъэхэмрэ и Iуэхущ1афэхэмрэ и Iуэхущ1афэхэмрэ.

Курыт школыр екъуIэныгъэкIэ кьнуха нэужь, Назыч щIэтыскъащ Нашык кьащIы-зэIуахагъащIэ кооперативэ техникумым. Я Iэщ1агъэм зрегъэкIуэкIа, Iэщ1агъ-щIыщIэкIэ зэщIэгъэбыдауэ, я пIэщхьагъкIэ гукъеуэ ямыIэу пльагъун нэхьрэ?! Апхуэдэ насыпкIэ Iуэхр зыхуэупсэхэм ящыщ Нарткъаз ипхъу Iуэрыпэ Назыч. А бзылъхугъэ Iуматхуэм лъэкI кьигъэнакъым и бынитхур хабзэ, нэмыс яхэпщ, зыхуэпсэ, фIыгъэ кьахъщу игъэсэн папщIэ.

Быным я зэтхэнэ лъагаIэмэ текIуныгъэхэмрэ и лъэр жан дэхъурт анэм, ахэрат абы и дунейр. ГуфIэгъуэт щIалэхэм ящыщ, ахэрат кьулыкъуэкIэ щыдграгъэкIуэ-

Назыч, ипхъуэху ФатIимэрэ Жаннэрэ, и кьуэрылъу ФатIимэ и гъусэу.
Сурэтыр **КЪАРЕЙ Элинэ** *трихащ.*

● Аруан куей

Къуажэ псэуалъэжьхэр къагъэщIэрэщIэж

Аруан районым хьыхь Старэ Щэрэдж къуажэм и Iэщ фермэу щытым и псэуалъэжьхэр къагъэщIэрэщIэж.

МЫБЫ кьыщыщIэуха «Бабирус» мэкъумэш Iэнатlэщ1эм и лиценцыгъэ теухуауэ Iэщ гъэхъэныным. Идкъэтыкъ кьызэIуахар фирмэм и зы Iыхьэрщ. Абы щIэпхуэу щагъашхэ Iэщ1ыщхуэу 300. ЕтIуанэ Iэщ комплексри мыгувэу кьызэIуахынущ. Ар къызэрагъэпэщыну я мурадщ иджырей Iэмэпсымэщ1э хэмкIэ. Нобэ -Бабирус фирмэм фIыуэ 25-рэ етъэлъажьэ. Старэ Щэрэдж къуажэ адміністрацэм и Iэтащхьэ Хъэбжокъуэ Астъэн кьызэриюмэрэмкIэ, псом ящыхьэр къуажэдэсыр Iэнатlэкъ1э кьызэрэгъэпщынырщ, предприятэ мынкэр кьызэIуахынымкIэ кьызэIуахыну Iэнатlэ Iэмэ игъэуатащ. Ар куэдэу жылагъуэм щыхьэр куэдыр щолажьэ «Старэ Щэрэдж плодопитомникIэ Iэнатlэм. Мы пытхэм абы и хадэхэм пхъащхьэмыщхьэ жыг лIэужьыгъуэщIэхэр щыхасащ, Iуэщ1ащIэм Iэнатlэ игъэуатащ ди жьыгъэкIэ зыгъэхуэ ягъэлажьэ щыхуэхэм я бжьыгъэ яжьэрыгъэхэрщ.

ШЭРЭДЖ Дисэ.

Сертификату 53-рэ

Накъыгъэм и 26-м КъБР-м Iуэхуэныгъэмрэ архитектуэгъэмкIэ и министерствэм къэрал псэуалъэ сертификатхэр щратащ Чернобыль АЭС-м кьыщыхъуэ насыпыншагъэм и Iэужьхэр гъэкIуэдыжьынымкIэ хэта щIыхь гупыщIэхуэм.

АБЫ ТЕУХУА зэIущIэм кьыщыщIэсалъэм, министр **АфэщIагъуэ Мавиа** кьигъэлъагъуащ и пщэм кьыдальхьа Iуэху дахэр и гуапэу зэрригъэзащIэр, «Ди нэгу зэрыщIэкIщи, Къэбэрдей-Балъкъэрым и экономикэм и лъэныкъуэ псоми нобэ зэхъуэкIыныгъэфIхэр егъуэт. Нэгъабэ и закъуэ объект 36-рэ ттащ. Абыхэм кьадэкIуэу, дэ ди кьалэнщ «Урысейм и щIыхуэм» псэуплъэтэмэм» лъэпкъ проект пэрытым щыубзыхуахэри дгъэзэщIэну. А Iуэхум долэжь республикэм и Президент Къанокъуэ Арсен и нэлэм щIэту .

Иужьрей илъэсхэм Къэбэрдей-Балъкъэрым и хабзэубзыхуэ,гъэзэщIакIуэ властхэм хэмуушхуэ ирахьэлIэ льготэ зиIэу чэзум щытхэр псэуплъэкIэ нэхьыфIу кьызэгъэпэщынымрэ щIыпкъэ псори хузэщIэгъэуIуэным», - кьыхигъэщащ министрым.

Абы зэрыжиIамкIэ, Чернобыль кьыщыхъуа насыпыншагъэм и Iэужьхэр гъэкIуэдыжьынымкIэ хэтхэм папщIэ, 2006 гъэм псэуплъэ сертификату 13 кьыдахащ, мы гъэм абы и бжьыгъэ 53-м нагъэсащ.

«Мы лъэжьыгъэ кьэдгъэтIэсхъэнэкъым. Абы теухуа программэр зэкIэлъыкIуэу дгъэзэщIынущ. Чэзум щыт цIыхуи 110-м я процент 49-м нэблагъэм сертификатхэр нобэ еттыжнущ, адрейхэр абыхэмкIэ 2010 гъэ пщIондэ кьызэдгъэпэщынущ.

Мыпхуэдэ фхуэзIэт: щыIэ хабзэм тету сертификатхэмкIэ кьэфащэхуа псэуплъэхэр къэрал е муниципальнэ мыпхъум хэгъэхьэныр фымыгъэгъуэ, и пIалъэм зэрIэвгъэкI»,- захуигъэзащ министрым зэхуэсахэм.

Иужькъэ Афэщ1агъуэ Михаилрэ абы и кьуэдзэ Кучменов Тlэхьиррэ гуфIэгъуэ щытыкIэм тету псэуплъэ сертификатхэр щIыху 53-м иратащ.

Цыху куэд ирихьэлIат мы зэIущIэм. Абыхэм мымащIэу яхэтт нэхъыжьхэри, нэхъыщIэ псэуплъэ сертификатхэр зратахэм я кьэщIэн. Я щIэныгъэ зэрыжаIэ: «Нобэ щыIэ ди щIыналъэм и лъэныкъуэ псоми я щIэныгъэ зэхуэхьэ зэрыхуейр. Ар зэрыгъэпэщыну, зэрыгъэпэщ1ыну, зэрыгъэпэщ1ыну, щIыналъэм и щIыпкъэ псоми я щIэныгъэ зэхуэхьэ зэрыхуейр. Ар зэрыгъэпэщыну я мурадщ иджырей Iэмэпсымэщ1э хэмкIэ. Нобэ -Бабирус фирмэм фIыуэ 25-рэ етъэлъажьэ. Старэ Щэрэдж къуажэ адміністрацэм и Iэтащхьэ Хъэбжокъуэ Астъэн кьызэриюмэрэмкIэ, псом ящыхьэр къуажэдэсыр Iэнатlэкъ1э кьызэрэгъэпэщынырщ, предприятэ мынкэр кьызэIуахынымкIэ кьызэIуахыну Iэнатlэ Iэмэ игъэуатащ. Ар куэдэу жылагъуэм щыпсэуху щолажьэ «Старэ Щэрэдж плодопитомникIэ Iэнатlэм. Мы пытхэм абы и хадэхэм пхъащхьэмыщхьэ жыг лIэужьыгъуэщIэхэр щыхасащ, Iуэщ1ащIэм Iэнатlэ игъэуатащ ди жьыгъэкIэ зыгъэхуэ ягъэлажьэ щыхуэхэм я бжьыгъэ яжьэрыгъэхэрщ.

ЩэрэдЖ Дисэ.

ЖЫЛАСЭ Маритэ.

Экономикэ | Политикэ

Махэку

Кавказ Ищхъэрэ | Жылагъуэ Іуэху

● Зэманыщіэ-къаІэныщІэхэр

ЩІэдзэкІафІэ

Медведев Дмитрий УФ-м и Президент къулыкъум пэрыуащ. ГуфІэгъуэ дауэдапщэхэр екІуэІащ хъарзынэу. ЖыпІэ хъунущ унафэщІыщхъэм и япэрей лъбакъуэхэм гъэму, куэдкІэ узыгъэгъбэу. Дауи, къаІэн нихэр къыпощытщ къэралым и Іэтащхьэм. ЗригъэхъулІэфыну пІэрэ абы щІыхуфэр къызэригъугъахэр? А ущІэм жэуап кьрат политолог цІэрыІуэхэр.

Павловский Глеб, *«Политикэ» фондым и унафэщІ:*

- КъыззрысфІэщІыжкІэ, Медведевым и зэфІэкІхэр, абы и дэжьыгъэм и унэтІыныгъэ нэхъыщхьэхэр наІуэ къэхъунущ мазищ-плІы хуэдиз нэхъ дэмыкІыу. Хузогъэфащэ президентыщІэр хьэлэлу и Іэнатіэм зрыпсынуну, ауэ къулыкъузехьэхэр, и лэжьэгъуэхэр, абы зыкъомкІэ зэран кьыхуэхъуну, мыхьэнэ ин дыдэ зимыІэ Іуэхуэхэм и зэман трагъэкІуадэуэрэ.

Путинрыр щІыху щабэми, апхуэдэ лъэпощхьэпохэм пэлъэщырт. Медведевым, «щІалэ ІуэщІ» жыхуаІэу, къулыкъузехьэхэр кьытегушхуэнкІи зыхуэІуа щыІэкъым. Ар кьыгуроІуэ Президентми. Арыншамэ, иджыблагъэ абы жиІэнтэкъым ди къэралым и администрацэ системэм ныкъусаныгъэ Іэджэ зэрыхэлъыр.

Щэч хэмылъу, Путинрыр и дэІэпыкъуэгъуу, мыгъэрей бжьыхьэм кьриубыдэу Медведевым зэхьуэкІыныгъэ зыкъом хилъхьэныр властым и къудамэхэм я лэжьакІэм.

Орлов Дмитрий, *политикэ, экономикэ комментатор я Агентствэм и Іэтащхьэ:*

- Медведевыр политикэ лэжьакІуэ зэпІэзэрытщ, къуэхьышхуэ зиІэщ. Абы къыхэкІыу, зэман кІэщІым кьрируБыдэу, абы и «жыхапхъэр» къызэкъуихыну, игу иримыхь лэжьапІэхэмрэ Іуэхуэщапіэхэмрэ «ипхъэнкІынуэ» кьыщІэнкІынкъым. И чэзур кьхъэ, абыхэмрэ я Іэсынщ. ЗэкІэ нэхъ зэпІэщІэкІыщхъэ лэжьыгъэхэр гъэнэжу иІэщ. Абыхэм ящыщщ, псалъэм пащІэ, инфляцэр зэрыхэхъуэр (нэгъуэщІу жыпІэмэ, ахъшэр пуд зэрыпхъуэр), кьудейіхэмрэ кьулейсызэхэмрэ кІуэ пэтми зэрыщІэнкІуэтэкІэ, абыхэм я зэхуэдэжьэмэ, пщІэ зэхуащІу, зэдэІэпыкІыу зэдрахьэкІыфынущ я Іуэхуэр, ащ дыдэ яхуэзфІэкІынущ.

Кагарлицкий Борис, *Глобализациэмрэ социальнэ ІуэхуэхэмкІэ институтым и унафэщІ:*

- Президент хэхьныгъэхэм защыхуэдгъэхьэзыр лъэхъэнэм Медведевым мызэмыгтІэу жиІэгъащ Путиным иригъэжьа Іуэхуэм пищ ну зэрыхуейр. Сыт абы кьиКІыр? ЗэхъуэКІыныгъэшхуэхэм дащІыпэлъэн щыІэкъым. Дызыпэлъапхъэр Конституцэм кьигъэув, щыхубзм и сэбэп зыхъпІ ІуэхуфІкІэр гъэзэщІа зэрыхъуным хуэунэтІа проектыщІэхэрщ, законыщІэхэрщ, лэжьыгъэщІэхэрщ.

Леонтьев Михаил, *«Профиль» журналым и редактор нэхъыщхьэ:*

- Си гуГъэщ Медведевым еІэщІэкІыу, ІэхъуэгъэтгъэкІыу кьэралТуэхуэщІэхэр «ямыщІыхьынуэ». Ар зыхуейр нэгъуэщІщ - зэпІэзэрыту, ищІэр хьууэ властыр зэрихьэныщ. АбыкІэ, щэч хэмылъу, фІыуэ кьыдэпыкъуфынущ Путиныр. Сыт апхуэдэ зэдэлажьэныгъэм «двоевластиекІэ» ущІеджэнур? Хэт кьэралыр зи закъуэу зезыхьэну хуІуІэкъур? Диктаторыщ. Медведевыр зэманыщІэм и Іыху щыщкъщ. Абы, дауи, кьыГуроІуэ кьэралым и пашэмрэ гъэзэщІакІуэ властымрэ дащІщи фІыуэ зэрызэхущытыпхъэр, купщІафІэуи зэрызэдзлэжьапхъэр.

Злобин Николай, *ШыналъэншагъэмкІэ международнэ институтым (США-м и шыІэмі и урысей - къуэкІыпІэ программэхэмкІэ жэуапкІуэ:*

- Урысей прессэм зэрИуатэмкІэ, Медведевыр КъуэхъэпІэ къэралхэм я унафэщІхэм фІыуэ я яхущытщ. Ар хъарзынэт, ауэ щапхъэ ЇупщІхэмкІэ щІэгъэбыдапхъэщ. ЗэІубз къэщІыпхъэщ, псалъэм пащІэ Урысейм и Іэтащхьэ США-м, Евросоюзым зэрадэлажьэфыну Іемалхэр зыхуэдэр. Зэрыхэбэщи, фІым фІы кьрокІуэ. ЗэпщІэныгъэщхьэпэхэр гъэбыдэным хуэзыщІэм, щэч хэмылъу, ар Медведевым зригъэхьулІэфынущ.

КРИВЯКИНЭ Еленэ, ВАНДЫШЕВЭ Ольгэ, ЖДАНОВ Анатолий. *«Комсомольская правда».*

● Гъащіэ кІыхьым и щэхур

ЦІыхум ІейкІэ ухуэмыпсалъэ

Венгрнер зэрыгушхуэ цІыху щэжащэхэм хатьыт шахматист цІэрыІуэ Лилиенталь Андрэ. Нэ хъапэхэм, и цІэр «ягъэвуэ» щыщытат, абы, дауи, фэтэр Іэкуитьхэхунтышхуэ «къыхнуДыфынуГ». Абы щыгъуэ фІеремыІуащ и щхьэ Іуэху зэрыхэунэу. Къэралым и унафэщІхэм гульытэмщІэу къэзгъанащ пэщ цІыкІунтІ фІэкІа зимыІэ унагъуэр. Ауэ Андрэ зыми хэуэтхьэуэсыхэрэкъым. ГъащІэм хуэарэзыщ. Жыщхьэ махуэ зэрыхъуам щэч кьытрихэрэкъым. ПэщІыгъуэ пІланэ хъуауэ допсэу и щхьэгъусэ, урыс бзыльхъугъэ Ольгэ, У рысейм «къыщІигъуэм». Зэгуроіуэ, фІы дыдэу зэхуэщытщ.

ДызэщІоупщІэ, дызэпсалъэ. «Зи щхьэфэ-диІэбэнгу гьунэжщ.

- Шахмат уджэгужьыркъэ?

- Зэ ззмысэщ абы сыщеІаІэр. Нэхъ сыдэзыхьэ хыр шахматхэм сатетхьэхынырщ. Фльагъурэ мы газетхэмрэ журналхэмрэ? Си кьалэмыпэм кьыщІэнкІэ я Іэнатіэм схутрадзэ. Си кущІэ гукъэкІыжхэр... Мы фызэрыс диваным и Іпыну фІэфІт Фишер Бобби. БгъущІ гьэхэм ди фэ тэрым щІэсащ ар, кьэзыльхъухэу американкэм защиГьэпщкІуу. СыдэмыІэпыкъуу хьунутэхьэм, ягъэтІысынут.

- Фишер сыткІэт зэрагъэкъуанщэр?

- Югославиер, кьэрал зыбжанэр зыхуэхъуэщІэр, бий эримыщІарт. Боби фэтэр хьарзынэ щиІэт Будапешт кьалэм. Ауэ ар зыми кьаригъашІэртэкъым. ЖыпІэ хъунущ ар Венгриеи езыр зэрарфІэфым хуэдэу щыпсэуауэ. Зэман-зэманкІэ Германиеи кІэрт, кьыщыкІуу жкІэ, хабзэ хуэхъуауэ, хьэпшып дахэ щыкІуэр кьысхуихьыр. Мис мыбдежым кьэтІысуэ, шахматыр я гугъу тщІыр т, джэгукІэ щхьэжьэхэр зэпкърытхыр.

- Фішэджэгуртэкъэ?

- Хьэуэ. Зэи абы зесщыпытыфакъым. Фишер, Тхъэм кьритауэ, зэчиишхуэ бгъэдэлът. ШахматымкІэ етІощІанэ лІэщІыгъуэм «уей-уей» жезыгъэІа куэд щыхьэщІащ си фэ тэрым. Ауэ нэхъыбэуэрэ щыпсэуэр Фишеррщ.

- Ар щІыху гугъуэсыгъуэ щытауэ зэрапІуатэр пэж?

- Пщы тратьхьэ. Цыху тельыджэт. Нэшхуэгушхуэт, и дзыльар сыткІи кьыдигъэзыІут. Ольгэ ищІа борщыр зыпищІ щыІэтэкъым. Жеирри и щІкъэт.

- Фішэрпсальэр сытыбзэкІэт?

- Сэ нэмыщбзэкІэ, си щхьэгъусэр урысыбзэкІэ дыгуриІуэрт.

Уасэхэ хохъуэ

НАКЪЫГЪЭМ и кІэхэм Ставрополь краймрысскъэжкІэр зыкъомкІэ нэхъ пІалІэ щІыхъащ. Къэбгъэльагъуэмэ, иужьрей мазиплІым кьриубыдэу кІэртІофым и уасэм зиІэтащ процент 24-кІэ. «Мэдэкъэ» сэхуэрп дагъэм, нащэм, кьэбыстэм, бэдржаныем, нэгъуэщІ хадэхэмкІэ кьэкІыгъэхэм я уасэрп.

- Шэ чхэмылъу зэхъуэкІыныгъэ х эпхъэн хуейщ Урысейм и сату политикэм, - жеІэ Федеральнэ антимонопольнэ Іу зхущІапІэм и Управленэу мы щІыналъэм щыІэм и унафэщІ Рохчисторов Владимир.

Мыр кьызыхэкІа щхьэусыгъуэхэм я гугъу ящІыну яфІэфІкьым мэжьымэ хозяйствэмкІэ министерствэм и унафэщІэхэм. Зи унэщІэр зыбзыщІмэ нэхъ кьэзыщІэ Іэщ Іагъэльіым кьызэрыджкІамкІэ, крайм и правительствэм экономикэ Іуэхуэхэр щызезыгъакІуэхэм щІэныгъэ кІуу яІэкъым, я кьалэнхэр дахэ-дахэу я гъэзэщІэрэкъым, хэкІыпІэ гуэрхэр кьалъхьэуныр эхткъым.

Крайм Тарифх эмкІэ я комиссэм и Іэтащхьэ Калягин Георгий щыІэрэ зы хуиІащ щІыналъэ унафэщІхэм уасэхэр яубзыхуну хуит зыщ законопроект УФ-м и Правительствэм зэрІэм. Ауэ, ди жагъуэ зэрыхьущ, зэкІэ зыми жиІэфынукъым а проектыр кьэралым унафэ хьууэ «лажьэу» щІыхуежьэну зэманыр.

ПАНКОВЭ Еленэ. *«Аргументы и факты».*

● Гъэзджэ

«Евровидение» европэпсо зэхъэзэхуэ иным 2006 гъэм хэтауэ, етІуанэ увыІэпэм къыщыхьауэ щытащ ди республикэм къыщыхъуа, зэмишхуэ зэрыбГэзэпльар къэрал куэдым наІуэ щызыщыщІыфа уэрэдкІыжьІуэ Билан Димэ.

И ехьулІэныгъэхэм къапищэри, мыгъэрей зэхьэзэхуэм артист щІалэм игъэгуфІащ и хэкуэгъу кудыр. Билан и гуусэу зыкъагъэлъэгъуащ мылым

къыщыжьхъыныжмкІэ олимп чемпион Плющенкэ Евгений, скрипачэ цІэрыІуэ, Страдивари и скрипкэм еуа Мартон Эдвин сымэ. Абыхэм япэ увыпІэр «Евровидение - 2008» зэпеуэм къыщахьащ. И ехьулІэныгъэ иным къыпэкІуэу Билан Димэ ди республикэм и Президентыр хуэупсащ «КъБР-м и цІыхубэ артист» цІэр къыпэкІыжу.

- Щ Іэныгъэхэмкі Урысей Академием хагъэхьэпхъэу къагъэзыжьащ щІэныгъэцІэхэр щыслъагъум, ину згъэщІэгъуащ абыхэм хьэрычэтыщІэрэ депутату зыбжанэ зэрахэтыр. ЩІыІэщІыэуи сигу къэкІыжащ мыпхуэдэ упщІэр. «Академием щІэныгъэлІ фІэщыгъэхэр имыщІэу пІэрэ?»

САВИН И., *Новосибирск.*

- ИльэситІ-щы кьэс Академием цІыхущІэхэр хагъэхьэ, щхьэусыгъуэ гурэхэм кьыхэкІыу зэкІыжахэм я пІэкІэ, - жеІэ РАН-м и президиумым хэт Фортов Владимир, - академик хьуэхэм, зэрыхабзэщи, ахъшэ гуэри ятыркъым. ФІещыгъэ лъагэхэр зыхуэфащэщІэныгъэлІхэр егугъуу икІи зэман кІыхькІэ кІыхьах еджагъэшхуэу щІэрыІуэхэм. Псом хуэмыдэу упщІэ куэд тракІутэ, я зэфІэкІхэр зыхуэдэр ткІийуэ кьапщІытэ щІылькъуэхьэ, депутат, хьэрычэтыщІэ хуэдэхэм.

- ГъавэхэкІхэм я уасэр хуэдэ зыбжанэкІэ хэхъуэну ящІыну. Ар пэж?

БЕРЕЗИН С., Пермь.

- Къэрал Думэм и депутат Мединский Владимир хьэбар кьызэрыдигъэщІамкІэ, ерыскъыкъэхІхэр паІэпІ ящІыныр затущІэжьэм ящІыну. ДыщІэзыдзыжьыр щыІэкъым «дефицит» жыхуаІэр кьэхъункІи. ГъавэхэкІхэр ди къэралым и куэдщ, хамэ щІылпІэхэми кьраш. Ерыскъыщ щІатъэпІэм щхьэусыгъуэ затущІэжьэм щэч хэмылъу, ар Медведевым зригъэхьулІэфынущ.

КРИВЯКИНЭ Еленэ, ВАНДЫШЕВЭ Ольгэ, ЖДАНОВ Анатолий. *«Комсомольская правда».*

● УпщІэхэмрэ жэуапхэмрэ

Сыт мелардхэр щІэдгуэшыр?

- Щ Іэныгъэхэмкі Урысей Академием хагъэхьэпхъэу къагъэзыжьащ щІэныгъэцІэхэр щыслъагъум, ину згъэщІэгъуащ абыхэм хьэрычэтыщІэрэ депутату зыбжанэ зэрахэтыр. ЩІыІэщІыэуи сигу къэкІыжащ мыпхуэдэ упщІэр. «Академием щІэныгъэлІ фІэщыгъэхэр имыщІэу пІэрэ?»

САВИН И., *Новосибирск.*

- ИльэситІ-щы кьэс Академием цІыхущІэхэр хагъэхьэ, щхьэусыгъуэ гурэхэм кьыхэкІыу зэкІыжахэм я пІэкІэ, - жеІэ РАН-м и президиумым хэт Фортов Владимир, - академик хьуэхэм, зэрыхабзэщи, ахъшэ гуэри ятыркъым. ФІещыгъэ лъагэхэр зыхуэфащэщІэныгъэлІхэр егугъуу икІи зэман кІыхькІэ кІыхьах еджагъэшхуэу щІэрыІуэхэм. Псом хуэмыдэу упщІэ куэд тракІутэ, я зэфІэкІхэр зыхуэдэр ткІийуэ кьапщІытэ щІылькъуэхьэ, депутат, хьэрычэтыщІэ хуэдэхэм.

- ГъавэхэкІхэм я уасэр хуэдэ зыбжанэкІэ хэхъуэну ящІыну. Ар пэж?

БЕРЕЗИН С., Пермь.

- Къэрал Думэм и депутат Мединский Владимир хьэбар кьызэрыдигъэщІамкІэ, ерыскъыкъэхІхэр паІэпІ ящІыныр затущІэжьэм ящІыну. ДыщІэзыдзыжьыр щыІэкъым «дефицит» жыхуаІэр кьэхъункІи. ГъавэхэкІхэр ди къэралым и куэдщ, хамэ щІылпІэхэми кьраш. Ерыскъыщ щІатъэпІэм щхьэусыгъуэ затущІэжьэм щэч хэмылъу, ар Медведевым зригъэхьулІэфынущ.

КРИВЯКИНЭ Еленэ, ВАНДЫШЕВЭ Ольгэ, ЖДАНОВ Анатолий. *«Комсомольская правда».*

● Кавказыр ди лъахэщ

Зэгурыіуэ, нэмыс, мамырыгъэ

Пятигорск щыізэІущІэри, щІэІэныгъэхэмрэ гъэзэныщІа Іуэхугъуэхэм тепсэльыхьащ мы кьалэм и администрацэм, хабзэхъуэмэхэм, дин Іуэхущапіэхэм, жылагъуэ, лъапкъ-щэнхабзэ зэгуфхэныгъэхэм я ліыкІуэхэр. Абыхэм зэрыжеІамкІэ, лэжьыплъхьэхэр, гъуэжьщ, кьалэм дапщэри зэгурыІуэ, нэмыс, мамырыгъэ дэлъын папщІэ.

КЪЭБГЪЭЛЪГУЭМЭ, осетинхэм я щэнхабзэ центрым и унафэщІ Будаев Тимур ИбзыщакІым ГуГ-гуриуэ щІэлэ къаугъэшыхэр Пятигорск кьызэрыкІуэ, «я нэгу зрагъужьыну» я мураду. Сыт абы-хэм ящІэр? Мэзаду, жыпІ телефонхэр нэхъ зэкъуэхуэгъэ къаІыэтэ кьалэдзэхэм къытрах, мэдыгъэуэ, мэфЫщІэ. Апхуэдэ «щІэщІэхэр» нэхъыбэу ди къэздикІыр Владикавказ, Назрань, Черкесск кьалэхэрщ. ЩІэпхъаджащІэ ныбжьыщІэхэр нэхъ къпІыытэ хъунукъым Іьэпкъ, дин щхьэхуэхэм я ліыкІуэу. Ахэр зыхуущІэкъуэр мыхъуфынущ Іьэпкъ-щэнхабзэщ: хабзэр кьызэпадэ, щІыхуэхэр ягъэгуэзэ, зэрыхьэзрий мыщхьэпэхэр кьызэрагъэхъунум хуопабгъэ.

Жэрдэм щхьэпэ кьэхьилъхьащ ермэлы щІалэгъуалэ зэгуфхэныгъэм и Іэтащхьэ Балаганян Кристинэ. «Дэ дыхьэзырщ милицэм и щІэныгъэгъуу уэрамхэм кьыщызыкІыхьынущ щхьэгъэ дружина кьызэдгъэпощІу, - жиІащ абы, - Кьимыдзкіэ, дыхуейт хабзэхъумэхэм яхуэтІутэну ди лъэпкъ хабзэкІэ, ахэр кьызэрыдгъэсэбэныпхъэ щІыкІэр, щІэлэгъуалэр нэхъ зыхуэныкьуэ Іуэхугъуэхэр».

Балаганян и Іуэху епГыкІэр зэрыдгьиГыкІыр кьыжьІэри, лэжьыпхъэхэр купщІафІэу кьиІуэтащ «Пятигорские черкесы» жылагъуэ организацэм и ліыкІуэ Іэзар Тимур. Ар зыуфГуауэ тепсэлъыхьащ студентхэм я Адыгэ Хасэм и лэжьыгъэм, ар дэІэпыкъугъуэ хуэныкьуэ дагъэхэр нэхъыбэщІэми (зыщІыщ лъэпкъым емыльытауэ) зэгуфхэныгъэ кьызэгъэзащІыпхъэу.

«СТІол хуэфащэ» кьыщыщІэсэльахэр куэд мэхъу. Ауэ мы тхыгъэм кьыхэдгъэщІыпхъэу къаІыэтащ Пятигорск дэт члисэм и лэжьакІуэ Дьячков Александрэ мы кьалэм и Іимам Рахимов Мухьэмэдрэ ди щІэныгъэхэр зрагъэгъэтыну, фІым хуэмэкъэну, фІыуэ зэхущытыну кьалэм дэс ныбжьыщІэ псори кьэзыгъэхуражьэ.

Хэуэсым хэтахэм кьагъэуващ Пятигорск дэс щІалэгъуалэ псоми яхуэщъхьэпэну жылагъуэ зэгуфхэныгъэ кьызэгъэзащІыпхъэу.

ЕВДОКИМОВЭ Еленэ. *«Аргументы и факты».*

● Кіэщі дыдэу

Ипщэ щІыналъэм щыхьыбархэр

♦Ингушым и кьалащхьэ Мэгъэс Хэку зауэшхуэм хэкІуэдахэм я фэеплъ щаухуащ. Абы хэтщ метрибл зи Іьагагъ мывэпхъ сын, Щыхьэхьи и мафІэ мыункІифыжьк.

♦Владикавказ щыхьэщІащ Санкт-Петербург дэт Мариинскэ театрым щылажьэ, дирижер щэ джащэ Гергиев Валерий, зи унафэщІ оркестрыр и Іьгъэу. Осетиер Ищхьэрэм псынщІэ дыдэу щыІэзэлъщІысащ абы и Іьэпкъыр (осетинхэр) зэкъуэмычІауэ, зы унагъуэм хуэдэу, зэгурыІуэ-зэдзІэжу псэун хуейуэ зэрыжьиІар.

♦Краснодар щащыныуцыат 39-уэ зэтет, метр щтІым нэблагъэ зи льэгагъ, и тепльэкІэ Эйфель и чащэнэм ещхь унэшхуэр. Абы и уэхуэныгъэм трагъэкІуэдэнущ доллар мелуани 160 хуэдиз. ЗэрыкъуагъэфащэмкІэ, унэшхуэр хьэзыр хьунущ 2013 гъэм и кІэхэм.

♦Къэбэрдей-Балъкъэрым куурортхэмрэ туризмэмкІэ и министерствэм егъэбыдыпІа лэжьакІуэ гупэжр жьыджэгу хэтащ Москва щекІуэкІуа «Интурмаркет-2008» выставкэм, зэгурыІуэныгъэ щхьэпэу 40 иращІылІащ щІыналъэ щхьэхуэхэм я Іуэхугъуэ зэмыльэужьыгъуэхэм.

«Северный Кавказ» газет.

● Сабий тутынафэхэр

Узэсэр сэгъейщ

САБИЙУЭтутыным ди къэралым щитхъэкъуахэм я бжьыгэр зыхуэдизыр зыми ищІэркъым. Ауэ «Труд-7» газетым и лэжьакІуэхэм щІыпІэ зыбжанэм щрагъэкІуэкІа къызэрагъэльэгъуамкІэ, тутыным дихьэхащ ныбжьыщІэхэм я процент 70-м щІигъур. Ар, дауи, щыгъуэ зэшхуэщ.

КъызэрыщІэкІамкІэ, Волгоград пэщІэдзэ классхэм щеджэхэм я процент 12-р тутынафэщ. Класс нэхъыбэхэм щІэсхэм я процент 75-р тутын ефэным есакІэщ. Уфа къалэм ехапэ классхэм щеджэхэм я процент 65-р тутыным итхъэхуащ. Дон Іуфэ Іус Ростов и еджакІуэ нэхъыжьІуэхэм я процент 78-м тутынир «щІаш» зэманзэманкІэ. Апхуэдэущ Іуэхур зэрыщыщытыр Москва, Красноярск, Петрозаводск къалэхэмк.

Дохутыр-нарколог цІэрыІуэ Лыковэ Валерие къызэриІытэмкІэ, тутыным щІалэгъуалэу куэд щызыІэпишар блэкІа лІэщІыгъуэм и бгъущІ гъэзэщІ, «Перелом» журналым и лэжьакІуэ Ивановэ Ирэнэ и къэралым и бзэр куэдым тепщэ щыхъуат тутын зыщэ компаниешхуэ Іьэдж, тутыныр рекламэ щІынри дэнэ щІыпІи «модны» щыхъуат.

Нобэ нарколог дохутырхэр мэгузавэ: куэд дыдэ хьуэдэ сабий тутынафэхэр (абыхэм я зэхуэдитІыкІи ныбжьыщІэхэр щыІэ) Іьэдж? Ахэр дахэ-дахэу едэжьхьэм, нэхъ сымаджэрилэщ. Псоми нэхъ къафІэ Іуэхуэр ныбжьыщІэхэр фадэм, афиянэм, хабзэншагъэр лэжьыным зэрыдихьэхыр. Тутынир куэдым нэрыгъэ зэхъуэам эзкІэ ди къэралым и унафэщІхэр игъэпІейтейкъым, ар Іуэху «жьгъейуэ» жиІамэ, къуаншагъэ, хабзэншагъэ ялъэжьауэ, тезыр зытелъхьалъхьэу къэтІэльытащ. Журналистхэр хьэжьвакъэжьвышхыу щытын хуейкъым.

- ЩІыпІэ телевиденэм щІэх-щІэхыурэ жиІэу зэхьокІыныр бизнес мыным хъарзынэу дэІэпыкъуэгъуэ. Сыхуейт зззгъэщІэну: сыт хуэдэ Іуэхугъуэ а «дэІэпыкъуэгъэ» зыхуэкІуэжьыр? Псалъэ къудейуэ пІэрэ?

КУЛЬКОВ С., *Налчык.*

- Хьэуэ, щапхъэ Іупщ Іэр щыІэщ бизнес мыным къэралыр кьызэрыкъуэвэм тегухуаГэ. Псалъэм папщІэ, гъэ щуам хьэрычэтыщІэу 900-м ІэрЫхьащ сом мелуани 150-р хуэдиз, щІыпІэ-щІыпІэкІэ кьыщыззІэуахащ предприятэ щхьэхуэхэр, пхъэм, гъущІэхэм, абджэм, мэкъумэщ ныкъуэм елэжь цеххэр, щІыхуэ зыт кооперативэр, фонд зэмылпІэжьыгъуэхэр.

Ди къэралым и щІыхуэу Иракым хуитІэгъуэгъуэ доллар мелардэ 12. Сыт ар кьызэхэкІар? Сыт ди къэралым и унафэщІхэм адэ-мыдэкІэ доллар мелардхэр щІыщащІэкъуэ щІыпсэу егъэджакІуэхэм, дохутырхэм, нэхъуэдыкъуэхэм хуэгушыІэ?

КОШКИН А., *Калугэ.*

Дунейпсо экономикэмрэ къэрал зэхуэщытыкІэхэмкІэ институтым и щІэныгъэлІ нэхъыщхьэ Мирский Георгий щхьэхэт зэрытхъэужькІэ, Иракым щыкъеуэкьыж, щыдагъэу къэщІишым хиГахъуэ зэпытщ. Ауэ мы къэралыр иджыри куэдым хуэщІэ, дэІэпыкъуэгъу хуэныкъуэщ.

Редакцием кьыбгъэдэкІыу: **Гурыіуэгъэщ ди къэралым и унафэщІхэр мыльку хуэныкъуэ къэралхэм зэрадэІэпыкъэр. Ауэ Иракыр хуэмхуэмрэ хьэхъкІыфыныт зыхэхуэ гугъуехьэхэм, и щІыхуэхэр ипшыныжьфынут. Абы дэІэпыкъуну нэхъ къызытехуэр дэратІыкъым. США-рт. Сочи щекІуэкІыну Олимпиадэм текІуэдэну ахъшэм хуэдиз хъу мылъкушхуэр апхуэдизу деІэщІэкІыну зыІэщІэдгъэкІи зэчиІэкъым.**

«Аргументы недели», «Северный Кавказ», «Труд-7» газетхэм кьахэтхащ.

«Северный Кавказ» газет.

Ищхъэрэм и Президент къулыкъум пэрыуащ. ГуфІэгъуэ дауэдапщэхэр екІуэІащ хъарзынэу. ЖыпІэ хъунущ унафэщІыщхъэм и япэрей лъбакъуэхэм гъэму, куэдкІэ узыгъэгъбэу. Дауи, къаІэн нихэр къыпощытщ къэралым и Іэтащхьэм. ЗригъэхъулІэфыну пІэрэ абы щІыхуфэр къызэригъугъахэр? А ущІэм жэуап кьрат политолог цІэрыІуэхэр.

Павловский Глеб, *«Политикэ» фондым и унафэщІ:*

- КъыззрысфІэщІыжкІэ, Медведевым и дэжьыгъэм и унэтІыныгъэ нэхъыщхьэхэр наІуэ къэхъунущ мазищ-плІы хуэдиз нэхъ дэмыкІыу. Хузогъэфащэ президентыщІэр хьэлэлу и Іэнатіэм зрипсынуну, ауэ къулыкъузехьэхэр, и лэжьэгъуэхэр, абы зыкъомкІэ зэран кьыхуэхъуну, мыхьэнэ ин дыдэ зимыІэ Іуэхуэхэм и зэман трагъэкІуадэуэрэ.

Путинрыр щІыху щабэми, апхуэдэ лъэпощхьэпохэм пэлъэщырт. Медведевым, «щІалэ ІуэщІ» жыхуаІэу, кьулыкъузехьэхэр кьытегушхуэнкІи зыхуэІуа щыІэкъым. Ар кьыгуроІуэ Президентми. Арыншамэ, иджыблагъэ абы жиІэнтэкъым ди къэралым и администрацэ системэм ныкъусаныгъэ Іэджэ зэрыхэлъыр.

Щэч хэмылъу, Путинрыр и дэІэпыкъуэгъуу, мыгъэрей бжьыхьэм кьриубыдэу Медведевым зэхьуэкІыныгъэ зыкъом хилъхьэныр властым и къудамэхэм я лэжьакІэм.

Орлов Дмитрий, *политикэ, экономикэ комментатор я Агентствэм и Іэтащхьэ:*

- Медведевыр политикэ лэжьакІуэ зэпІэзэрытщ, къуэхьышхуэ зиІэщ. Абы къыхэкІыу, зэман кІэщІым кьрируБыдэу, абы и «жыхапхъэр» къызэкъуихыну, игу иримыхь лэжьапІэхэмрэ Іуэхуэщапіэхэмрэ «ипхъэнкІынуэ» кьыщІэнкІынкъым. И чэзур кьхъэ, абыхэмрэ я Іэсынщ. ЗэкІэ нэхъ зэпІэщІэкІыщхъэ лэжьыгъэхэр гъэнэжу иІэщ. Абыхэм ящыщщ, псалъэм пащІэ, инфляцэр зэрыхэхъуэр (нэгъуэщІу жыпІэмэ, ахъшэр пуд зэрыпхъуэр), кьудейіхэмрэ кьулейсызэхэмрэ кІуэ пэтми зэрыщІэнкІуэтэкІэ, абыхэм я зэхуэдэжьэмэ, пщІэ зэхуащІу, зэдэІэпыкІыу зэдрахьэкІыфынущ я Іуэхуэр, хьэрычэтыщІэ зэманыр нэрыльагъуу.

- Ди мыгъуэгъэшхуэ ерыскъыкъэхІхэр кьуэдым щыхьэнщІэу зэрыдгъэкъуфыр - мэтхъэуфхэм хэщІыкІэ щІыкІэ зэхуэмыдэкІэ зэрыскъыжьэ. ГъавэхэкІхэм я министр Раддок Джоан,- Іисраф ящІ щыхьныгъуэхэр зэранышхуэ хуохъу дыдэм, жьым хьыхь углекислэ газымрэ метанымрэ я гъэбагъуэкІэрэ.

Абы и лъэныкъуэкІэ Іуэхур щынэхъеижщ США-м. Ариэзон университетым и лаборатори сэтей кьызэрыщІамкІэ, американхэм ильэс хъсэ пхъэнкІмкІи хадэзэк зэрыскъыуэ я кьащхьэм и зэхуэдитІым нэблагъэр, нэгъуэщІу жыпІэмэ доллар мелард 43 хуэдиз зи уасэр.

Ерыскъыр хэутэн зыщІэкъ щыкуэдщ Япониеми, Германиеми, Франдзкьми, Италиеми. Иужьрейуэ зи цІэ къитІуа къэралыр, зи хэмыдзжу, «пхъэнкІий кризисым» зэщІиубыдащ.

ЗэкІэ Урысейм щрагъэкІуэкІакъым дызытепсэльыхь Іуэхугъуэхэм теухуа кьэпщытэныгъэхэр. Ауэ дыщыуэну кьыщІэкІынкъым щІыпІэ зыбжанэм (псом хуэмыдэу кьалэщхьэхэм) ерыскъыкъэр зыхэлъ пхъэнкІийхэр зэрыщыкуэдыр дымыбзыщІмэ.

Мы тхыгъэм кьыщыпІэтар кьэралкІуэцІ Іуэхуу пльыпэми хъунут, дызыщыпсэну планетэм и кьэрал Іэджэр мэжьщалІагъэм имыкуэтэмэ. ЩІэныгъэлІхэм зэратхьмкІэ, цІыху мелуан 850 хуэдизыр ныбэнщІу, ерагъэсрагъыу мэпсэу, секундик кьэс, ишхын зэримыгъэутым кьыхэкІыу, щІым толыкІ зы сабий.

Ауэ щыхъуКІэ, США-м кьайлеекІ, пхъэнкІийхэм хигъэкІуадэ ерыскъыкмкІэ зыхуэй хуигъэзэфынут Африкэм иС псори! Куэдыр ерыскъыз зэрыхуэныкьуэм зэти егупсысынхьащ. ШхынныгГуэхэр пхъэнкІийжэм хэзыгъэзэрыхьхэр «цІыхугГэ», «гущІэгъу», «нэмыс» псалъэхэм икъуКІэ япэІущІэу къэтІэльытапхъэщ.

АРОНОВ Алексей. *«Известия».*

● Ерыскъым фемылтэпуэ

Хэт малІэ, хэт матхъэри, мэудафэ

Мы дунеижьм цІыху мелуан Іэджэ щопсэу ерыскъыкІэ гугъу ехьу, мэжьщалІэу. Ауэ, къэпщытэныгъэхэм кьызэрагъэлъэгъуащи, къэралнэхъ зызыцІыхьажьм щыпсэу куэдым, зыхуэй псори яГуэту есащи, удэфауэ, зыныгГуэхэр хэутэн ящІ, пхъэнкІийжэм хадзэрэ, адэмыдэкІэ щрагъкъуэ.

ІЭЩІАГЪЭПІХЭМ зэрыжаІэмкІэ, инджжылъ унагъуэ кьызэрыгуэкІым, дагъуэ гуэркэр хуищІуэр, хьыфедзэжь кьищэхуа ерыскъыпхъэхэм я процент 18-27 хуэдизыр. Нэхъыбэу пхъэнкІийм яГъкІуэр щІакъуэ, хадэхэкІ, пхъэщхьэмыщІхьэ хуэдэхэщІ. ГъэщІагъэкІэ ерыскъыкъэр дертынщэхуэ, къащхуэгъащІэу зэрыщытым щІыхьэт техьуэу, тхылъымпІэпс дахэхэм кІуэцІыльт, щагъэхьэзыщ щІыпІэри зэманри нэрыльагъуу.

- Ди мыгъуэгъэшхуэ ерыскъыкъэр куэдым щыхьэнщІэу зэрыдгъэкъуфыр - мэтхъэуфхэм щІыкІэпс кьэхъуэмыкІэ министр Раддок Джоан,- Іисраф ящІ щыхьныгъуэхэр зэранышхуэ хуохъу дыдэм, жьым хьыхь углекислэ газымрэ метанымрэ я гъэбагъуэкІэрэ.

Абы и лъэныкъуэкІэ Іуэхур щынэхъеижщ США-м. Ариэзон университетым и лаборатори сэтей кьызэрыщІамкІэ, американхэм ильэс хъсэ пхъэнкІмкІи хадзэк зэрыскъыуэ я кьащхьэм и зэхуэдитІым нэблагъэр, нэгъуэщІу жыпІэмэ доллар мелард 43 хуэдиз зи уасэр.

Ерыскъыр хэутэн зыщІэкъ щыкуэдщ Япониеми, Германиеми, Франдзкьми, Италиеми. Иужьрейуэ зи цІэ къитІуа къэралыр, зи хэмыдзжу, «пхъэнкІий кризисым» зэщІиубыдащ.

ЗэкІэ Урысейм щрагъэкІуэкІакъым дызытепсэльыхь Іуэхугъуэхэм теухуа кьэпщытэныгъэхэр. Ауэ дыщыуэну кьыщІэкІынкъым щІыпІэ зыбжанэм (псом хуэмыдэу кьалэщхьэхэр) ерыскъыкъэр зыхэлъ пхъэнкІийхэр зэрыщыкуэдыр дымыбзыщІмэ.

Мы тхыгъэм к

Еджагъэшхуэхэмрэ щIэныгъэлI ныбжьыщIэхэмрэ хэту

●Япэ дыдэу

Бэрбэч Хьэтлутэ и цIэр зезыхьэ Къэбэрдей-Балъкъэр къэрал университетым Iуащхьэмахуэ гъапэ щIэ еджапIэ-щIэныгъэ центрым махуэхкIэ щекIуэкIащ информативкэм теухуа Дунейпсо урысей-азербайджан симпозиум.

РАН-м и КъБЩIЦ-м прикладной математикэмрэ автоматизацэмкIэ и щIэныгъэ-къэхутакIуэ институтым, Азербайджаным щIэныгъэхэмкIэ и Лъэпкъ академием математикэмрэ механикэмкIэ и институтым, КъБКъУм, ШДДА-м математикэмрэ нанотехнологиемкIэ и Дунейпсо институтым кьыззрагъэпщэ зэхыхьэшхэм щедзIуащ къэралибгъуэ и кьалэ 52-м щыщ щIэныгъэлI 200-м нэблагъэ и докладхэм.

Симпозиумыр кьызэуихащ прикладной математикэмрэ автоматизацэмкIэ щIэныгъэ-къэхутакIуэ институтым и унафэщI, ЩIэныгъэхэмкIэ Дунейпсо Адыгэ Академиеми и президент, профессор **Нэхущ Iуэдэм**.

- Дэ ди нэгу щIэкIащ СССР-р зэракъутэжам щIэныгъэм и Iэнатlэхэм хэщIыныгъэу кьыхухьымрэ ахэр зэригъэуваую щыта щытыкIэ хьэпсымрэ. Псори зэпещхат, хэкIуэдэжыным нэсат. Иджы щытыкIэм фIы и лъэныкъуэкIэ зехъуэж, нэрылъагъуэу гьунэгъу дызэхуохъуж, дызэкъоувэж. Абы и лъэныкъуэкIэ ди зэгухэпныгъэм игъэзащIэ кьалэныр кьыпхуэмылыгэным хуэзыщI, - кьыхигъэщащ РАН-м и Къэбэрдей-Балъкъэр щIэныгъэ центрым и унафэщI **Нуан Петр**.

Ар зэпкърыхуэу кьыт еувыIащ Урысейм щIэныгъэмкIэ и Академием нобэ щекIуэкI зэхъуэкIыныгъэхэм, нужрей илъэсхэм кьэралым кьыбгъэдэкI гульытэр зыхуэдэм, зэфIэкI зыбгъэдэль щIалэгъуалэ куэд щIэныгъэм зэрыдихьэхыр зыуэзащIыныгъэм и нэщэнэфIу зэрыщытым.

- Ди лъэныгъэмкIэ, къэхутэныгъэщIэхэмкIэ дызэрызэхуэакъэм, кьалэныщIэхэр зэрызыхудгъэувыжым ди зэныщIэныгъэхэр нэхъри игъэбыдэжыу. ПащIыгъэ Iэнатlэ гъэжа Путин Владимир кьыхигъэщауэ зэрыщытащи, щIэныгъэр и лъабжьэу и пщэдей темыплажьэ кьэралым и кьэкIуэнур Iупщlкъым. ДыкъыщэребгъэлIэгъэ, пщIэ кьызэрытхуэфщIар, «Азербайджан Республикэр ди гъунэгъуфIщгъэлъэгъуныгъэмкIэ фыкьызэрытпежьар икъукIэ гъапэ тщыхъуащ. Апхуэдэ Iуэху дахэкIэ мыгувэу дызэрыныфпэджкъынум дыхущIэкъунущ, - кьынгъэльэгъуащ а кьэралым щIэныгъэхэмкIэ и Лъэпкъ академием и член-корреспондент **Искандеров Бала.**

Нэхущ Iуэдэм кьыхилъхьа темэр щызэпкърихыам, абы зыбжанэрэ кьыхигъэбелджылыкIащ математикэм екъэлIауэ иджыри нэсу джа мыхьуахэм ящыщу кьэхутакIуэ ныбжьыщIэхэр зэлэжьыпхъэ кьалэнэхэр.

Конференцым хьхьэу екIуэкIащ «ЩIэныгъэлI ныбжьыщIэхэм я еханэ школ» жьыхиIэ зэлущIэри. Аспирантхэм иригушхуэу кьагъэлъэгъащ Къэбэрдей-Балъкъэрым кьыщыхалъхьа симпозиумым и кьызэрэпещIкIэр гукъинэж зэращыхъуар, абы зыщIагъэдэIуа, куууэ щызэпкъраха докладхэм я зыхэхутэныгъэхэм дежкIэ мыхьэнэщхуэ дыдэ зэраIэр.

Математикэ щIэныгъэхэм я доктор, кьызэрэпэщащкIуэ к о комитетым хэт **Псху Арсен** кьызэрыджиламкIэ, Урысейм и щIыпIэ куэдым, Азербайджаным, Кьэзахстаным, Узбекистаным, Абхъазым кьинкIа еджагъэшхуэхэм гульытэ хэха хуащIу зэпкърахащI нобыпэм, Болгариием, Тыркум щыщ щIэныгъэлIэхэм кьагъэхъуа докладхэр.

Симпозиумыр ирагъэкIыжащ кьэхутэныгъэ кууэр дэIыгьыныжкIэ Урысей фондым и мыльку кIэ.

УЭРЭЗЕЙ Рашид.

●Тхьтъыщ Iэхэр

Тхьэзэплъым къыхелъхьэ

ТхакIуэ, усакIуэ щIэрыIуэ, «Литературная Кабардино-Балкария» журналым и редактор нэ хьыщIэ Къьэзэпль Хьэсэн и жэрдэмкIэ мы журналым и гъусэу тхыль щхьэхуэурэ дяпэкIэ дунейм кьытехьэнущ республикэм и тхакIуэхэм, публицистхэм, литературэм телажьэхэм я IэдакьэщIэкIэхэр.

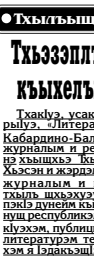

ЩIэжьыкIакIуэхэм я Iэрыгъэ зыфIищам зи купщIэкIи зэпэщу игъэхьэзырэ тхыль щыкIуитI, драматург щджащэ Iутlык Борисрэ щэрджэс тхакIуэ Шыд Юрэ-рэ я кьалэмыпIэ кьыщIэкIащ.

Iутlыжьым и пьесэм («Кушыкупщ зыфIищам) зи гугъу ищIыр Урыс-Кавказ зауэм пыщIа Iуэхуэгъэ щхьэхуэхэрщ. Къэгъэльагъуэмэ, урыс генерал Вельяминовым Кушыкупщым и кьуэ Жамболэтыр, и адэм илъагъуэ, иригъэкIауэ зэрыщытыгъащ.

Зауэ щыIэн зэрыхуэмеIм, мамырыгъэм, щIыкIуэ зэхущытыкIэфIэм хэти дыхьэрыхуэщIэкъупхьэр кьыхоуэ Шыдым и кинопоесть мыинни.

Iкъыль тедзапIэ эм я зэфIэкIыр зэи жэмыджэу щекуэхэ мы зэманым, щэн хэмылдыж, мыхьэнэщхуэ иIэщ ират ерапхъэжу журналым гуэдзэн хьарзынэ зэригъэутам. Ар, дэ кьыхэзыртлытэмкIэ, щапхъэфI зыгъэхьупхъэт «Іуащхьэмахуэ», «Минги Тау» журналхэм.

ШЭДЖЭМОКЪУЭ Мурадин.

● Жэрдэм

Къэбэрдей-Балъкъэрым и телъыджэу блы

«УРЫСЕЙМи телъыджэу 7» зэпеуэр и кIэм нос. Абы ди Iуащхьэмахуэ щыпхыкIыу Урысейм и телъыджэу 7-м хьэхуэ дыщогъуэ.

Мыр Iуэхугъуэ хьэлэмэту кьыщыдохъу икIи си гугъэщ апхуэдэ зэпеуэ ди республикэми щебгъэкIуэкI хуэну, «Къэбэрдей-Балъкъэрым и телъыджэу 7» ф IэпщIу.

Къэбэрдей-Балъкъэрым щыIэщ мы зэпеуэм хэтыфын телъыджэ куэд. Апхуэдэхэщ, къащIэтэжу, Урысейм и зэпеуэныгъэм хэт Iуащхьэмахуэ, «Сосрыкъуэ» ресторанри, Шэджэм псыкъелъэхэр, нэгъабэ Къэбэрдей-Балъкъэрыр Урысейм зэрыгулъхьэрэ илъэс 450-рэ щрикъум ирихьэлIэу Налшык щаухуа аркэр, Гуэл щыщыгъуэ, Налшык дащIыхьа мэжджыт дэгъуэр, Тамбуекан гуэлыр, Правительствэм и унэр, Бахьсэн ГЭС-р, «Налшык» санаторэр, ди республикэм щыIэ ауз дахэхэр, нэгъуэщI щыпIэ телъыджэхэр.

УЭРЫШ Нурхьэлий,
КъБР-м щыIэ зиIэ и журналист.

● Хьыбар гуапэ

Тхылъ купщIафIэм къыпокIуэ

Тхыдэ щIэныгъэ хэм я кандидат, доцент, ШДАА-м и академик Джырэндокъуэ Михаил иджыблагъэ кьаратащ Урысейпсо Геральдик э зэгуэныгъэм и «Каменцевэ Е. И. и фэеплъ» медалым и I нагъыщэр. Мы дамыгъэ лъапIэр Сметанников И. С. зи унафэщI Iуэхущ IапIэм кьызэрызэригъэпэщрэ ильэси 3 хьууэ аращ. ар зыхуагъэфэщаг цыхуи 100-м нэсыркъым. Къэбгъэльагъуэмэ, Михаил ейм тетыр №74-рэщ.

ЗИ ТХЫГЪЭХЭР щIэхщIэхыурэ ди газетым кьытехуэ, екъулIэныгъэ мымащIэхэр щIэныгъэм и лъэныкъуэкIэ зыIэрызыгъэхьэ Михаил кьызыхэкIа Джырандокъуэ лъэпкъым теухуауэ я нэгъабэ дунейм кьытригъэхьа тхылъым («Генеалогия рода Герандоковых») кьыпхIкIуащ кьыхуащIа гульытэр.

Ди кьэралми нэгъуэщI щIыпIэхэми Iуэхугъуэ зэхуэмыдэхэм теухуауэ щекIуэкIа зэIущIэхэм, щIэныгъэ конференцэм, фестивалэм куэдрэ хэта Михаил и зэфIэкIыр дэнэ щIыпIи кьыщIэ, щхьэкIэ фIы дыдэу кьыщащIыху. Михаил зыхэта гупым кьызэригъэпэща «Къэбэрдей-Балъкъэрым и щIыпIэ университетхэр» гъэлъэгъуэныгъэр ВДНХ-м илъэсрэ ныкъуэкIэ щыIауэ щытащ. Джырэндокъуэм и тхыгъэхэр Москва, Мэхьэчкылэ, Омск, нэгъуэщI кьалэхэм дэт кьэралъ университетхэм кьыщыдэкI «Вестник» щIэныгъэ журналхэми кьытохуэ.

Джырандокъуэ Михаил дохъуэхьу и екъулIэныгъэмкIэ.

БЛИЙ Даянэ.

●Ди сурэт гъэтIылъыгъэхэр

Урыс уэрэджьIакIуэ щIэрыIуэ Шаляпин Фёдор Налшык щохьэщIэ. *1917 гъэ*

Къэбэрдей-Балъкъэрым и хабзэхъуэмэ органхэм кьалъытэхьу. Дыгулытэуей кьуажэ дыхьэнIэм деж щыIэ «Кавказ-Инвест» ООО-м и автомашинэ тхьэщIыпIэм деж 2008 гъэм накьыпIэм и 24-м сыхьэт 20-м милицэм и лэжьакIуэм и «Мазда» автомашинэм автоматкIэ кьыщеуа, кьэрал номерэр зытемыщIа, ВАЗ-2110 автомашинэм иса щIэпхьаджащIэхэр.

Хьыбар гуэр фщIэмэ

● КъБР-м и МВД-м къет

Нэгъуэй Азэмэтрэ абы игъуа са «Кавказ-Инвест» ООО-м и хьмакIуэ Балъкъыз Борисрэ (эжIэ щыIэ хьыбарымкIэ абы и классэгъуэ щытащ) яукIащ.

Насыпншагъэр кьыщыхьуа щIыпIэм щолажьэ Iуэхуэр зэхэзыгъэкI гупыр, КъБР-м щыIэ МВД-м, УФ-м и ФСБ-м и Управленэу КъБР-м щыIэм, КъБР-м и Прокуратурэм и деж щыIэ Следствэ комитетым я лэжьакIуэхэр зыхэтыр. Абыхэм къагъэтащ мм 7,62-рэ зи калибр гильзэу 33-рэ.

Республикэм лэжьэн щыщIидзащ «Вулкан-5»-м, къэлъыхьуэныгъэхэр йокIуэкI.

УФ-м и УК-м и 317, 105, 222 статьяхэм япкъ иткIэ, уголовнэ Iуэху кьаIэтащ.

Iуэхур зэхэзыгъэкIэр хопльэ щхьэхуэгъуэзыбжанэм, абыхэм ящыщ Нэгъуей А.М. и кьулыкъукIэ и пщэ кьыдэхуэ кьалэнэм пыщIари.

ЩIэпхъаджагъэр пшапэр зэхэмыуэ щыIэ зэраIэжьам кьыхэкIыу, КъБР-м щыIэ МВД-м ар зи нэгу щIэкIаxэм зыкьыфхуегъаз Iуэхур зэхэгъэкIынымкIэ дэIэпыкъуэгъу фыкьуэну.

Мыхьэнэ зиIэ хьыбар кьызыбгъэдэкIымахъшэщхуэ иратынущ, ар хэтми хэIущIыуэ я щIыныкъым.

КъБР-м щыIэ МВД-м и телефонэр: пплыр часть - **40-49-10;**

КъБР-м щыIэ МВД-м Уголовнэ кьэлъыхьуэныгъэмкIэ и управленэ: **47-65-82;**

КъБР-м и Прокуратурэм и деж щыIэ Следствэ комитет: **40-46-13.**

«Дэнэ кьыкI лажьэ» жьхуаIэм хуэду, щыхубэм зэуэ къажьэхэуа гуэвэгъуэт Украинэм и Черноблыль кьалэм дэта атом электростанцыр кьызэрыуар. Абы гъашIэ куэд ихьащ, зи узынщагъэм зэран хуэхъуахэри мащIэкъым. Ныкъуэдыкъуагъэ зэмылIэужьыгъуэхэр хащ а къэхуащIэ щынагъуэм и лъэужьыр гъэкIуэдыжьыным псэемыблэжу хэта щыхуухэм. Апхуэдэ кьэлэн ягъэзащIэу а щIыпIэм щыIащ Къэбэрдей-Балъкъэрым щыщ щыхуу 1750-рэ. Абыхэм яныкъуэ 1595-рэ щыщ нобэ псэууэ кьэнар (абыхэм я узынщагъэм сэкъат иIэщ), адренхэр кьэхъуъкъащIэм кьыхаха ныкъуэдыкъуагъэхэм яхьащ.

«ФэбжьыР кьыздикIынур пщIэнукъым» жьхуаIэр нэрылъагъу дыдэ щыхуат Курп Ищхьэрэ (Iуащхьэмахуэ) кьуажэм щыпсэу Къуэжей Заурбэч и деж. Адрей кьуажэдэс щIалэ куэдми хуэдэу, Заурбэч курыт щкол нэужьым адэкIи еджэну мурад ищIри, КъБКъУм и физикоматематикэ кьудамэм щIэтIысхьащ. Арцхьэкъ кьэдрэ емыдежэу совет хьэрбыр иradжащикIи ракетэ-топгъэуэ дзэхэм хэ ту илъэситIкIэ Хэкум кьулыкъу хущIэри, щалъхуа щIыналъэм кьигъэзэжащ.

Заурбэч и еджэным щыпищащ уха кIуэжэр щагъэхьэзыру Налшык дэт техникумым. Абы кьинкIажа нэужь, щхьэж и Iэнатlэ пэрыуэжри, зыгуэркIэ гукъыдэмыж хьумэ, дохутырэхэм хуатх хущIэхуэхэр зрахьэлIэурэ адэкIэ я пэжыгъэм пащащ, Ауэ а щIыпIэ мыгъуэжьым кьраха узыфэхэм кIуэ пэтми нэхъ закъыращIащIэу зуечьащ абы щыIахэм. Арати, Iэрч, Налшык, Ростов кьалэхэм дэт змащэщхэм щIэлъырей хьуахэщ. А илъэсхэм кьэрыбудыэ зэтIи нэхъыфI хъуэрэ кьыщIэкIыжьырти, и бын унэм кьаIэкIыжьыртI, хэти и узыфэм зыри пэмыльэщурэ дунейм ехьыжащ. Абы кьраха узхэм ихьащ ди кьуажэ щIалэхэр Хьэщхуэжь Темырбий, Портэ Руслан, Джатэгъэжь Потlэ (Хьэсэнбий) сымэ. Я ахърэкIр нэ хуэ Iкъэм ищI...

Къуэжейми зэман кьыхьыкIэ кьеузащ и пьакъуэ сэмэгур. Докутырхэм нэгъэщIэ Iэмал ямыгъуэтыжу, ар пахьн хуей хьуащ.

- Мыдрей пьакъуэ Iэтлъыкъуэрр щIэж-щIэхьыуэ кьызоуз, ауэ нэгъабэ операцэ ящIащи, иджы нэхъыфI хуэ хуэздащ, - жIэ Заурбэч.

- Iулыбгэнщэ сащIыркъым сьIэгъэбыдыпIа докутырэм, Чернобыль щыIахэм ди республикэ зэгухьэныгъэм и унафэщIэхэри щIэж-щIэхьуэ кьыслъоигуаз, мыпкъуКIэ, ерыскъыкIэ зыкъыщIагъакъуэ. Хьэбалэ Хьэсэн зи пашэ я гулым кьабгъэдэкIыу нэгъабэ телевизор кьызэтащ, Фышцэ ин яхузощI гулытэ кьысхуэзыщI псоми.

Iулытэр гуапагъэщ, ауэ апхуэдэкIэ псэуа ухьунукъым. Ипщэ бжьыгъэ пьыдыр Iэнатlэ гуэри Iумытыж Заурбэч и унагъэр зэрыпсэуу абы кьрат пенсэращ, Бынищ зэрыс унагъэм и деж кIэ ар куэдми мащIэми хэти ещIэ. И насыпщи, и щхьэгъусэр гущIэгъушхуэ зыхэль щыхущ, Аращ зезыхьэр.

Гугъуехьхэр, пьэпощхьэпо зхуэмыдэхэр ямымащIэми, жьыгъэм гугъуехьышхуэ пыIэ хуэдэтэкъым, дызэрыбауэ хьэуам и «кьабзагъэр» кьхуымыльытэмэ. Абы хэтэ гъуэзыр апхуэдизу гуащIэти, ди Iупэм, пэм Iуп хьыданхэр сихьэтитIым кьыгурыбудэу гъуэжьыбзэ хьурт, - и гукъэкIыжхэм пещэ Къуэжейм. - «Мы хьэуам зыгуэр кьыдещIэ: ди щхьэр еГъэунаэз, ди Заурбэчрэ абы и щхьэгъусэ Лидэрэ яхуэзфIэкIащ я бынхэу Алим, Заремэ, Заринэ сымэ Iэщ Iагъэ, щIэныгъэ ирагъэгъэтын. Ауэ, Iуэхуракъэ, зыхуеджа Iэщ IагъэмкIэ Iэнатlэ ямыгъуэту ахэр пэжыапIэнщэу щысщ. Абыхэм я анэ Лидэ иджыри пенсэ ныбжьым нэсакъым. Къэнэжьыр щыщ: Заурбэч и пен-

● Абы дегъэпIейтей

Фэбжьыр къыздикIынур пщIэнукъым

гур пегъэку», - жьыгIэкIэ, зыми хьымпIар дыкьищIэгъэкым. Радиагъэр кьапщ хуэдэу защIырти, «псори тэмэщ, фыщIалъхьэ» псальэмкIэ лэжьыгъэм дыпэрашэжьырт.

Апхуэдэу мазитхукIэ щылэжьащ Къуэжейр зыхэт гупыр Чернобыль станцым и Iэтlэубгъапсэм. Зи щIалэгъуэ, зи кьарурытыгъуэ щIалэ гупым пэлъэщ хуэдэу кьащIыхьуащ радиацэшхуэм. Абы кьинкIажа нэужь, щхьэж и Iэнатlэ пэрыуэжри, зыгуэркIэ гукъыдэмыж хьумэ, дохутырэхэм хуатх хущIэхуэхэр зрахьэлIэурэ адэкIэ я пэжыгъэм пащащ, Ауэ а щIыпIэ мыгъуэжьым кьраха узыфэхэм кIуэ пэтми нэхъ закъыращIащIэу зуечьащ абы щыIахэм. Арати, Iэрч, Налшык, Ростов кьалэхэм дэт змащэщхэм щIэлъырей хьуахэщ. А илъэсхэм кьэрыбудыэ зэтIи нэхъыфI хъуэрэ кьыщIэкIыжьыртI, и бын унэм кьаIэкIыжьыртI, хэти и узыфэм зыри пэмыльэщурэ дунейм ехьыжащ. Абы кьраха узхэм ихьащ ди кьуажэ щIалэхэр Хьэщхуэжь Темырбий, Портэ Руслан, Джатэгъэжь Потlэ (Хьэсэнбий) сымэ. Я ахърэкIр нэ хуэ Iкъэм ищI...

Къуэжейми зэман кьыхьыкIэ кьеузащ и пьакъуэ сэмэгур. Докутырхэм нэгъэщIэ Iэмал ямыгъуэтыжу, ар пахьн хуей хьуащ.

- Мыдрей пьакъуэ Iэтлъыкъуэрр щIэж-щIэхьуэ кьызоуз, ауэ нэгъабэ операцэ ящIащи, иджы нэхъыфI хуэ хуэздащ, - жIэ Заурбэч.

- Iулыбгэнщэ сащIыркъым сьIэгъэбыдыпIа докутырэм, Чернобыль щыIахэм ди республикэ зэгухьэныгъэм и унафэщIэхэри щIэж-щIэхьуэ кьыслъоигуаз, мыпкъуКIэ, ерыскъыкIэ зыкъыщIагъакъуэ. Хьэбалэ Хьэсэн зи пашэ я гулым кьабгъэдэкIыу нэгъабэ телевизор кьызэтащ, Фышцэ ин яхузощI гулытэ кьысхуэзыщI псоми.

Iулытэр гуапагъэщ, ауэ апхуэдэкIэ псэуа ухьунукъым. Ипщэ бжьыгъэ пьыдыр Iэнатlэ гуэри Iумытыж Заурбэч и унагъэр зэрыпсэуу абы кьрат пенсэращ, Бынищ зэрыс унагъэм и деж кIэ ар куэдми мащIэми хэти ещIэ. И насыпщи, и щхьэгъусэр гущIэгъушхуэ зыхэль щыхущ, Аращ зезыхьэр.

Гугъуехьхэр, пьэпощхьэпо зхуэмыдэхэр ямымащIэми, сэмкIэ унагъэр псэунырщ. Ауэ щыхьыкIэ, абы и нэхъыбапIэр сымадэжьм хущхъуэ уасэу хуриткъу хьуденщ.

Къуэжей Заурбэч и унагъуэр зэрыт щытыкIэ гугъум гу льатапхьэт апхуэдэ унагъуэхэр зыхуей-зыхуэфIкIэ кьызэгъэпэщынщ, мыпкъуКIэ защIэгъэкъуэныжу зи пщэрылъ Iуэхущапl эхэм. Абыхэм я узынщагъэр зыхалъхьар кьэралI Iуэхуращ.

- Чернобыль щыпIэм кьыщыхьуа насыпншагъэм Тэрч куейм щыщу щIыхуи 155-рэ хэтати, 38-р абы кьраха узыфэхэм яхьащ, 15-р нэгъуэщI щIыпIэхэм Iэпlэхуащ. Куейм кьина щыхуи 104-м ныкъуэдыкъуагъэ зэхуэмыдэхэр ябгъэдэлъщ. Ахэр щIэх-щIэхьуэрэ сымаджэщхэм щIэлъщ, пIэхэнэ хъупэхэри яхэтщ, - жеIэ мы Iуэхум тедгъэпсэлъыхьыну зызыхуэдгъэза, Тэрч куейм щыщу Чернобыль щыIахэм я зэгухьэныгъэм и унафэщI Хъущт Мадинэ. - Ди жагъуэ зэрыхьущи, апхуэдэ сымаджэхэм дызэрыпсэлъэпыкъун мылькъуэу дэ дбгъэдэлъкъым, ауэ зэрыхьукIэ защIэдогъакъуэ. Бынхэр зыгъэщIыну сыхуейт Тэрч куей администрацэм кьыбгъэдэкIыу Чернобыль щыIахэм ильэс кьэс сом 200 зырыз зэрыратыр. Ари хьарзынэщ, мащIэми.

Мадинэ и щхьэгъусэ Хьущт Алексеи яхэтат щыпIэ щынагъуэм ягъэкIуэкащ. Илъэс 12 и пэкIэ ар дунейм ехыжащ: Чернобыль кьриха узым икIуэдыкIащ. Бэылъхугъэм кьыхуэнащ зыхуей хуигъэзэн хуейуэ сабинщ. Чернобыль щыIахэм я зэгухьэныгъэм и унафэщIу зэрыщытым щхьэкIэ Хъущтым зыми пэжьапIэ кьритыжрыкым, итIани, ар пщIэнщэу ядоIэпыкъу зи Iуэху джуэха ныкъуэдыкъуэхэм. Абы и гур ящIоуз езым и бынхэм я адэм кьыпыкIуа лейм хуэдэ нобэ кьызытехьэ щыхунщэхэм.

Жьыпlэнурамэ, хуэфэщэн гулытэ я кьэралым щагъэтакъым Чернобыль кьхэхуэ кьащIэм и зэран зэкIаxэм яущIащ куэдым. Ауэ зэи тщыгъупщэ хьунукъым: куэдым я гъашIэр щIатар, Къуэжейм хуэдэхэр я псэ емыблэ жу щынагъуэм щыпIэщIэтар дэ ди кьэкIуэнур нэху, хуит хьун папщIэщ.

УРЫМ Жанджэрий.
Курп Ищхьэрэ яхуэмэ.

● Гу зылъытапхъэ

Иджыри зэ ягу кьыдогъэкIыж

Дунейр нэхъ хуабэ зэрыхьурэ хьэуа кьабзэм хэту зызыгъэпсэухунухэм я бжьыгъэм кIуэ пэтми хохьуэ. Налшыкдзэсхэмрэ кьалэм и хьэщIэхэмрэ я нэхъыбэм зыгъэпсэхуугъуэ зэманыр псы Iуфэхэм щагъакIуэмэ зыщIащIэ. ЗыгъэпскIыгъуэ пхъэнэри жьыжьажхъым - ар мэкъуауэгъуэм и 1-м кьызэIуакIынущ.

ПСОМ ХУЭМЫДЭУ цIыхухэм зыщагъэпсэхуну нэхъ къыхахыр «Курортное»-, «Трек»-, етIуанэ гуэлхэм, апхуэдэуи Хьэсэней къуажэм и ипщ-жьыхуэжьыпIэ лъэныкъуэмкIэ «Зеркальное»-, «Родниковое»-, «Лесное» гуэл Iуфэхэм я дежщ. Ауэ зызыгъэпсэхуухэм гу льедгъэтэну дыхуейт: зыщыщвгъэпскIыну хуит фыщащIыр «Курортное», етIуанэ гуэлхэрщ. А щыпIитIыр зызыгъэпсэхуухэм я шынагъуэншагъэм хуэщIауэ щытщ, къыгъэлажьэхэр щыIащ. Адрей гуэл псорри щынагъуэншагъэм и хабзэхэм ямызэгъуэу кьалэнытащ, зыщыщбгъэпскIынри ухуиткъым. Ауэ а псорри кьымыльытэу а щIыпIэм зыщыщзыгъэпскIыу кьабудыхэм сом 300-м кьыщыщIидзазэу 1000-м нэс кьэуэдыуэ тралъхьэнущ.

Iуэхур зэдэщIэр зэуэдыракъым, атIэ фи щынагъуэншагъэрщ а хабзэхэр зытещIыкIыр икIи гуэлхэмра псыежьхэхэмра зыщыщзэкIуэ хабзэхэр цIыхухэм иджыри зэ ягу кьэдгъэкIыжьыну дыхуейуэ аращ. Псом ягъэразэ, зыгъэпсэхуугъуэр нэщIэбжьэ кьыхэмыкIыжьын хуэдэу кьызэгъэпщын хуейщ. Абы кьыхэкIыу, ищхьэкIэ зи гугъу щытщ «Курортное», етIуанэ гуэлхэм фIкIа нэгъуэщI щыпIэхэм зыщыщвмыгъэпскI, псыхэм кьыщыщгъэпсэгъуа дамыгъэхэм фыфIэмыкI, сабий фи гуэсэмэ, фи нэIэм щIэвмыгъэкI. Нэхъыщхьэраци, фадэ фефауэ псым фыхэмыхьэ. Фи зыгъэпсэхуугъуэм гукъыдэжрэ гуэхэхуэрэ кьывитын хуейуэ аращ, хабзэм фебакъуэу фи щхьэмри фыкъэзыуэрихьэжьмэ насыпншагъэ кьахуэмыхьэ.

ЗыгъэпскIыгъуэ лъэхъэнэр жэпуэгъуэм и 1 пщIондэ екIуэкIынущ.

ДЗЭМЫХЬ Лилэ.

Артист цIэрыIуэм и фэеплъу

Налшык дэт Музыкэ театрым накьыгъэм и 30-м щекIуэкIынущ Урысей Федерацэм щIыхь зиIэ и артист Жанатаев Исмэхьил и фэеплъ пшыхь. Абы щIидзэнущ сыхьэт 18-рэ дакьикIэ 30-м.

Редактор нэхъыщхьэ ХЬЭФЫЦIЭ Мухьэмэд

РЕДАКЦЭМ И КОЛЛЕГИЕМ ХЭТХЭР

ЖьэкIэмыхьу Маринэ (редактор нэхъыщхьэм и къуэдзэ), **Ширдий Маринэ** (редактор нэхъыщхьэм и къуэдзэ), **Гъурыжь Мадинэ** (жуэап зыхь секретарь), **Жылаев Мариитэ, Льостэн Муэз, Ныбжьы Таисэ, Уэрдокъуэ Жансурэт, Хьэжыкъарэ Алик, Шал Мухьэмэд.**

ДИ ХЭЩIАПIЭР

360030, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэ, Налшык къалэ, Лениным и цIэкIэ щыIэ уэрам, 5, ебгъуанэ - ешIапIэ кьатхэр.

ТЕЛЕФОНХЭР: редактор нэхъыщхьэм, секретарым - 42-56-19; редакторэ нэхъыщхьэм и къуэдзэхэм - 47-31-54, 47-33-23; жуэап зыхь секретарым - 42-22-82; секретариатым - 42-22-66.

КЪУДАМЭЗЭМ: политикэмкIэ, жылагъуэмрэ лъэпкъ IуэхуэмкIэ - 42-22-86; кьуажэ гъашIэмрэ экономикэмкIэ - 47-22-63, 42-57-59; щэнхабзэмкIэ - 42-75-36; обозревателхэм - 42-22-89; хабзэхьэмэ Iуэхущ IапIэхэм я дэлажьэныкIэ - 42-60-53; хьыбарыщIэхэмкIэ, спортымрэ письмохэмкIэ - 42-22-88; етъэджэныгъэмрэ щIэныгъэмкIэ - 42-63-64, 47-32-15; зэдзэкIакIуэхэм - 42-21-88; корректорхэм - 42-60-27; бухгалтериеми - 47-31-69; ЭВМ-м и операторхэм - 42-22-84; компьютер Iуэхущ IапIэм - 42-26-41; суэрэтехым - 42-75-78.

Теддзэ тхыгъэхэм кьыщыхьа бжьыгъэм, кьыщIэтэ Iуэхугъуэхэм я пэжагъыкIэ аэр зытехаэм нэсу жуэап яхь. Авторхэмрэ редакцэмрэ я Iуэху епльыкIэр зэтехуэ зэныту щытыкIэм.

Газетыр Iэ тезыдзаэм яуэхьыныр и пщэ дэльщ КъБР-м федеральнэ пошт къулыкъуэмкIэ и управленэм.

Тел.: 42-06-51, 42-19-59.

Газетыр щыпмыкIэ жуэап ехь КъБР-м и "Роспечать" АО-м.

Газетыр 1989 гъэм дыгъэгъазэм и 16-м ЗИ-0065-м щIигу ятащ.

Зы илъэсым газетыр 250-рэ кьыдокI.

КъБР-м ЩIыпIэхэмрэ хьыбарегъащIэ IэнатlэхэмкIэ и министерствэм 1905 гъэм щыIа Революцэм и цIэр зезыхь и полиграфкомбинат, Налшык къ., Лениным и цIэкIэ щыIэ уэрам, 33, телефоныр 42-35-75.

Мы кьыдэкIыгъуэм елэжьахэр: **жуэап зыхь секретарым и къуэдзэ Дышэкъ Соня, редактору Хьэшыкъарэ Алик, корректорхэр: Щоджэн Инэ *(1,4-нэ нап.)*, ПхытIыкI Юрэ *(2,3-нэ нап.)*, корректорхэм я дэIэпыкъуэгъу Иуан Заирэ. *КомпьютеркIэ газетым и теплъэр ящIащи:* ГъукIэл Рае, Щомахъуэ Марианнэ, Дол Маринэ, *сурэтыщI* Къарей Элинэ.**

Номеры "Адыгэ псалъэм" и компьютер Iэнатlэм щагъэхьэзыращ.

Газетым Iэ тедзэн хуейщ сыхьэт 20.00-м. Щыгтрадзар сыхьэт 21.00-рщ.

Индексыр 51531 ● Тираж 10.008 ● Заказ №1800